

Ivan Huić

ŠKOLOVANJE U VOJNOJ AKADEMIJI U BEOGRADU

U oktobru **1945.** godine pozvao me je u Personalno odelenje Brigade **Spaho**, načelnik tog odelenja. Upoznao me je sa mogućnošću školovanja u Vojnoj akademiji. Bez razmišljanja sam pristao i prihvatio predlog. Pored mene bilo je još nekoliko kandidata: Pernar i drugi.

Sutradan smo dobili potrebna dokumenta i otputovali za **Ljubljalu**, gdje je bio Štab IV Armije /ranije Prva armija/. Predali smo naša dokumenta u Personalno odelenje. Vrlo brzo smo dobili potrebna dokumenta, novac i karte za put (tada su vojna lica na osnovu vojnog dokumenta besplatno putovala). Proveli smo još jedan u Ljubljani. Šetali Ljubljonom.

Putovali smo vozom. Iako smo prolazili kroz Zagreb nisam svratio kući, nego direktno otisao za **Beograd**.

Vojna akademija bila je u Topčideru u krugu velike kasarne koji se protezao od Topčidera do Dedinja. U tom krugu bila je rezidencija predsjednika Republike Josipa Broza Tita. Oko kasarni bilo je mnogo stambenih zgrada u kojima su stanovali generali i viši oficiri, kako oni na službi u Akademiji, tako drugi.

Javio sam se u Upravu škole. Raspoređen sam u Treći bataljon, kojeg su uglavnom sačinjavali mladići iz građanstva, ne iz vojnih jedinica.

Škola je imala tri bataljona.

U Prvom bataljonu bili su borci koji su još tokom rata krajem 1944. godine upućeni iz jedinica na vojno školovanje.

U Drugom bataljonu bili su također borci iz jedinica, ali oni koji su na školovanje došli 1945. godine u oktobru.

U Trećem bataljonu pored mene koji sam imao oficirski čin /tada je prvi oficirski čin bio zastavnik, kasnije preimenovan u potporučnika/ bio je još jedan oficir po činu poručnik, kasnije je taj čin preimenovan u kapetana. Vrlo brzo sam se uklopio u novu sredinu. Posebno sam se sprijateljio sa **Pušom**, mladićem iz Kragujevca.

Po dolasku u školu morao sam predati oficirsku odjeću. Zadržao sam samo oficirske čizme, koje sam kasnije prodao jednom školskom drugu, koji je napustio školu.

Prijem je bio tako organizovan da sam na kraju **izašao sasvim drugi čovjek**. Najprije sam ošišan do gole glave, pa otišao u kupatilo. Po izlasku iz kupatila dobio sam novu vojničku uniformu, veš i drugi lični pribor. Kad sam se pogledao u staklo jednih vrata, bio sam sam sebi gotovo nepoznat. Sasvim drugi lik. Šišanje me je posebno pogodilo. Teško sam to prebolio.

Raspoređen sam u jednu od četa. Ne sjećam se koja je to po redu bila četa. Komandir čete bio je /više se ne sjećam prezimena/ **kapetan**. Veoma blag, vrlo strpljiv čovjek. Primio nas je kao otac. Nikada nije povisio glas. Imao je puno razumijevanje za svakog pitomca. On je organizovao ukrašavanje učionice, hodnika. Imao je oko sebe grupu veoma zainteresovanih pitomaca koji su mu pomagali. Ja i još nekoliko pitomaca nismo pokazivali interesovanje za tu aktivnost.

Na odijelo sam prišao **oficirski čin zastavnika**. To je bila uska zlatna traka na rukavima i po jedan zlatni trokut na kragni. Koristeći čin lako sam izlazio u grad. Pri izlasku stražar na kapiji, koja je bila na sjeveroistočnoj strani samo bi me pozdravio misleći da sam jedan od oficira na službi u nekoj od gardijskih jedinica. Povratak je bio nešto teži, jer sam morao ići preko jednog dvorišta gdje je uz zid kasarne bio mali bife. Tu bi se malo zadržao i poslije preskočio zid i tako nesmetano se vratio u prostorije.

Kad sam upućen na školovanje, javio sam se načelniku operativnog odjeljenja da idem na školovanje. Bio sam tada na dužnosti **komandira stana Štaba brigade**. Koliko je sve bilo neorganizованo, nikome nisam predao dužnost. Nisam se ni pozdravio sa potčinjenima. Jednostavno sam otišao. Tada nisam ni imao osjećaj neke odgovornosti. Sve mi je bilo puko preživljavanje i otaljavanje posla. Nisam ni imao pojma šta sam sve trebao raditi kao komandir stana. To je u stvari bila odgovorna dužnost. Trebao sam brinuti za sve svakodnevne potrebe Štaba brigade. Posluživati u obuci, snabdjevanju i sl. Sve sam to radio površno. No niko me nije ni obučio, ni pripremio za taj posao.

Nastava još nije počela. Komandir, bivši oficir Jugoslovenske vojske, bio je veoma strpljiv. Njegov komentar na izležavanje i nezainteresovanost dijela pitomaca bio je: „polako djeco, doći će vrijeme kada ćemo kao mladom konjiću stegnuti uzde i voditi vas određenim putem.“

Vrlo brzo smo svi koji smo imali oficirske ili podoficirske činove, premješteni u Drugi bataljon. Ja sam premješten u treću četu. Komandir čete bio je također bivši oficir kapetan **Jovanović**, veoma blag čovjek. Komandir voda bio je **Risto Ristić** borac iz rata. Risto je završio oficirski kurs od šest mjeseci. Komandir drugog voda bio je bivši oficir poručnik **Stamenković**, a trećeg voda partizan poručnik **Kosanović**. Risto je bio po činu potporučnik. Komesar čete bio je kapetan po činu, **Zagorac** po porjeklu. Nisam mu zapamtio prezime.

Komandant bataljona bio je major **Bjelac**, prvoborac, potporučnik bivše Jugoslovenske vojske, Kordunaš. Komesar bataljona je bio major.

Akademija je preimenovana u **Pješadijsko učilište**. Osnovana su učilišta za sve rodove: artiljerijsko, tenkovsko, veze itd.

Čuli smo da se u Tenkovskom učilištu pitomci ne šišaju. Mnogi od nas zatražili su da budu premješteni u Tenkovsko učilište. No molbe su nam odbijene. Ja sam bio uporan. Pozvao me je na razgovor komesar bataljona i oštro mi rekao da se okanem svoje molbe: „Ostaćeš u ovoj školi i dosta više razgovora.“. Tako je propala moja želja da budem tenkista. U stvari osnovni moj motiv bilo je to što se tamo nosila kosa, a nas su šišali do kože.

Nastava još uvijek nije počela. Jednog dana svi su se okupili u učionici. Razgovor je vodio profesor matematike **Šćepanović**. On je tako ubjedljivo govorio o značaju nauke, učenja itd., da smo ga bez daha slušali. Uspio je da kod nas podigne interes za školovanje. To je bio i uvod u početak nastave.

Sljedećeg dana rano ujutro probudila nas je vika: „diž’ se, ustaj!“. Svi smo skočili. U svaku učionicu došlo je po nekoliko oficira koji su nas budili. Prestalo je izležavanje. Počeo je ozbiljan rad. Išli smo na umivanje, zatim pravljenje kreveta, na fiskulturu, pa na doručak. Poslije doručka počela je nastava po rasporedu. Predavanja su održana do podne i popodne. Poslije ručka imali smo odmor. Svi su morali u spavaonicu i ležati u krevetu. Poslije večere bilo je učenje, a poslije učenja šetnja i popili bi po solju čaja.

U južnom dijelu kruga bila je velika dvorana gdje smo išli u kino, skupna predavanja, priredbe. Sala je preko dana služila kao sportska dvorana. Pored te zgrade bilo je fudbalsko igralište, a nešto južnije teniska igrališta.

Uprava je bila u lijepoj zgradici. Pored upravne zgrade bio je **Dom armije**, u koji mi pitomci nismo imali pravo ulaska. U taj Dom armije sam prvi puta ušao negdje osamdesetih godina, kada je Politička uprava u njemu organizovala neki seminar. Tada tu više nije bilo Učilišta. Ponovo je preimenovan u Vojnu akademiju. Jedno vrijeme bilo mu je sjedište u Kragujevcu. Tamo je Treći bataljon završio školovanje koje je trajalo duže od našeg oko šest mjeseci, da bi ponovo bio preseljen u Beograd na **Banjicu**, gdje se i danas nalazi.

Školovanje je bilo veoma naporno i intenzivno. Rad i učenje bilo je u prvom planu. Ostale aktivnosti bile su u drugom planu. Kino predstave smo gledali u našoj sali. Pozorišne predstave u Beogradskim pozorišnim kućama.

Zavedena je gvozdena disciplina. O disciplini pitomaca, pored starešina, vodila je brigu i parijska organizacija.

Svako odelenje u vojničkom pogledu bio je vod. Četa je podeljena na četiri voda. Vodom je komandovao aktivni oficir. Vod je podeljen na desetine. Za unutrašnju potrebu jedan od pitomaca postavljen je za komandira voda i bio je pomoćnik aktivnom oficiru. Komandiri odelenja bili su pitomci.

Od pitomaca za komandira odelenja imenovan je pitomac **Arandelović**. Komandir mog odelenja bio je (ne sjećam se prezimena), a u vodu bilo je dosta pitomaca sa oficirskim činovima, većina. Nešto malo bilo je boičnih vojnika, koji su bili borci NOR-a.

U četi je osnovana osnovna organizacija KPJ. Sekretar organizacije bio je komesar čete. Svako odelenje-vod, imao je partijsko odelenje. Za sekretara partijskog odelenja bio sam izabran ja, i tu dužnost obavljao sam do kraja školovanja.

U cijeloj školi najavljeno je natjecanje za učenje. Bolji učenici imali su obavezu da podučavaju pitomce koji su teže savlađivali nastavu. Bio sam odličan đak i imao obavezu da podučavam dva moja druga: Brajkovića i Davića.

Koliko se sjećam, u odelenju su svi bili članovi KPJ.

Komandiri i komesari četa bili su u rangu komandanta bataljona, a komandiri vodova u rangu komandira četa.

Komandant bataljona bio je u rangu komandanta brigade, a komandant i komesar Učilišta u rangu komandanta divizije.

Komandant Učilišta bio je **Savo Orović** generalpotpukovnik, a komesar Učilišta **Zvonko Grahek** major. To je bio jedan od retkih komesara koji je imao vojni čin. Politički rukovodioci imali su vojne činove, ali ti činovi nisu se dobijali naredbom Vrhovnog komandanta, već naredbom o postavljenju. Svaki položaj imao je vrijednost određenog čina. Napr.: delegat voda zastavnik, komesar čete poručnik, komesar bataljona kapetan, komesar brigade major, komesar divizije potpukovnik, komesar korpusa i Armije pukovnik. Oznaće su bile iste, samo što je politički rukovodilac imao zvijezdu na jednom od širita i trouglu ili rombu koji je nosio na kragni preko sredine je morala biti crvena končana crta.

Ja sam nosio čin zastavnika kao delegat voda. To je na rukavu bila zlatna traka, a na trouglu koji je također bio zlatan, trebala je biti končana crta crvene boje.

Kao zastavnik dobio sam dvadeseti platni razred i primao platu od 850 dinara.

Primanja vojnih lica u to vrijeme i negdje do šezdesetih godina, bila su na osnovu **platnih razreda**, a ne čina. Prvi platni razred imali su komandanti armija, pa tako na niže. Ja sam po završetku škole dobio osamnaesti platni razred, pa mi je on rastao prema dužnostima koje sam obavljao i najviši mi je bio četrnaesti. Taj položaj sam dobio kada sam postavljen za omladinskog rukovodioca 9. pomorske zone. To je bio platni razred veći od platnog razreda komandanta bataljona. Kada sam unapređen u čin kapetana korvete /majora/, izjednačila mi se plata koju sam imao kao poručnik na dužnosti omladinskog rukovodioca. Čin nije imao uticaja na visinu plate.

Moja plata kao pitomca bila je visoka. Od plate su mi oduzimali za hranu 400 dinara. Baki sam slao 150 dinara, a meni je ostalo 300 dinara. Kako nisam imao nikakvih troškova, to je bilo veoma povoljno, pa bi po izlasku u Beograd imao dosta para da se počastim kolačima i boljim jelom, i da počastim drugove.

Iz odelenja sjećam se: Grujo Pavičević, Knežević Pavle, drugi Knežević, Brajković, Savić, Aranđelović, Ivanović. Drugih prezimena se ne sjećam. Bilo je nekoliko Albanaca Ejupi Mustafa i još neki.

U školi sam vodio dnevnik, ali sam ga uništio negdje osamdesetih godina.

Smješteni smo bili po vodovima. Jedna soba jedan vod. Vojnički kreveti, željeznih okvira. Pored kreveta drveni vojnički sanduk za ličnu garederobu. Sanduci su bili tipski i dobio ga je svaki pitomac.

Veoma mnogo se vodilo računa o izgledu kreveta. Kreveti su morali biti nategnuti i ravnjačom /drvenom daskom poravnati/.

Svaki od nas dežurao je kao redar u učionici i po rasporedu kao mlađi dežurni tokom noći. Po rasporedu smo davali stražu kod Uprave škole i ispred stambene zgrade /vile/ komandanta Učilišta Save Orovića. Savo je imao običaj kad god je bio slobodan da lično pregleda stražu. To mu je bio hob. Tom prilikom bi porazgovarao sa svakim pitomcem. Postavio mu neko opšte pitanje. Zbog toga smo se dobro pripremali kod odlaska na stražu da naučimo glavne gradove država, jezera, planine i sl. Savo Orović se prema nama odnosio kao prema svojoj djeci. Stao bi ispred svakog pitomca, poravnao mu glavu i sl. Bio je omiljen među pitomcima.

Zvonka Graheka sam lično upoznao. Volio je igrati tenis. Preko komandira četa tražio je ko od pitomaca zna igrati tenis. Tako sam ja dobio poziv da igram s njim tenis. Teniska igrališta su bila veoma dobro uređena. Bilo ih je oko desetina ili više. Koristili su ih oficiri iz Ministarstva odbrane, Učilišta i Garde. Ni Grahek, a ni ja tada nisam bio neki teniser. Druženje nije dugo trajalo. Zvonko Grahek je kasnije imenovan za na šeg ambasadora u Kubi. Grahek je bio prvoborac iz Posavine. Ratovao je u Hrvatskoj. Rodom je bio iz Siska ili okoline.

Savo Orović bio je interesantna ličnost. Rođen je u Lijevoj Rijeci – Podgorica 30.01.1888. godine. Penzionisan je kao generalpukovnik JNA. Završio je Pešadijsku vojnu školu na Cetinju 1910. godine. Potom je politički emigrant u Americi do 1914. godine. Dobrovoljno je došao 1915. godine u Crnu Goru. U crnogorskoj vojsci je do kapitulacije Crne Gore januara 1916. godine, a potom u sastavu komitskih odreda protiv austrougarskog okupatora. Po završetku Prvog svjetskog rata postaje oficir JV. Završava oficirsku školu 1933. godine i imao je čin pešadijskog pukovnika. U Drugom svjetskom ratu bio je komandant pješadijskog puka u Boki Kotorskoj.

Učesnik je Trinaestojulskog ustanka 1941. godine. Kada je došao u partizane, javio se kod **Save Kovačevića**. Sava Kovačević ga je pitao: „Savo je si li došao da komanduješ ili da se boriš“ „Došao sam se boriti“, „Dobro, evo ti puška“ rekao je Sava Kovačević.

Član KPJ postao je 1943. godine. U toku NOR-a vršio je razne dužnosti. Bio je zamjenik komandanta Nikšićkog NOPO, a od aprila 1942. godine član Glavnog štaba za Crnu Goru i Boku. Od novembra 1942. do kraja rata član je Vrhovnog štaba NOVJ i za to vrijeme je na dužnostima komandanta Oficirske škole Vrhovnog štaba, načelnika Glavnog štaba Vojvodine i komandanta Pešadijskog vojnog učilišta. Bio je član AVNOJ-a, poslanik privremene narodne skupštine DFJ, Narodne skupštine FNRJ i Narodne skupštine NR Crne Gore. Penzionisan je 1953. godine. Pisac je mnogih knjiga o NOR-u. Posebno je vrijedna zbirka njegovih fotografija iz NOR-a. Napisao je knjigu o Pješadijskom vojnom učilištu. U toj knjizi nalazi se i moje ime, jer sam bio jedan od najboljih đaka te škole i dobio naziv „Titov pitomac“

Sava Orovića se posebno sjećam sa jednog od završnih ispita na kraju školovanja. Polagao sam predmet Pješadijsko naoružanje. U to je u učioniku, u stvari kabinet naoružanja, ušao Orović. Poslije raporta on je sjeo i prisustvovao mom ispitivanju. Sjećam se dobro da sam odgovarao na pitanje o teškom mitraljezu „Maksimu“. Ruski mitraljez. Govorio sam o njegovoj upotrebi i potom objašnjavao svaki njegov dio i njihovu funkciju. General je bio veoma zadovoljan mojim odgovorima. Izrekao je tada pohvalu sa riječima. „Vrlo dobro“, na to sam ja ili neko drugi kome bi to bilo upućeno odgovorio „Služim narodu“. Naravno dobio sam peticu kao i za sve druge predmete. Zaista sam odlično savladao naoružanje kao i ostale predmete.

Režim je bio veoma strog. Izlaz u Beograd bio je dozvoljen jednom mjesечно. Šišanje je bilo do kože. Zbog toga smo često bježali preko ograde.

Bježanje je uzelo velikog maha. Uprava škole je jedne nedelje postavila zasjedu. Sticanjem okolnosti te nedelje nisam bio u gradu. Uhvaćeno je mnogo pitomaca. Prenoćili su u zatvoru i prostorijama pored zatvora, jer je bilo veoma mnogo uhvaćenih. Taj incident bio je predmet razmatranja na konferencijama i dosta je pitomaca kažnjeno. No uprava Škole je napravila ustupak, te je izlaz povećan na dva puta mjesечно. Kroz nekoliko mjeseci došla je naredba da se pitomci šišaju samo do veličine dva centometra. No i to je bilo veliko zadovoljstvo.

Pored vojnih zgrada nalazio se **park Topčider**, omiljeno izletište Beograđana. Hiljade ljudi raznih dobi šetalo je po Topčiderskom parku, zabavljalo se u restoranima, a mi koji nismo imali izlaz bi to

dosta tužno posmatrali. Pored svega ipak smo smatrali da smo nepravedno onemogućeni da se priključimo tim šetačima.

U Beogradu je na službi bio moj najbolji priatelj iz djetinjstva i moj ratni drug **Mirko Vinković**. Zajedno smo otišli u partizane i do Beograda bili u istoj jedinici. Mirko je bio na službi u Komandi KNOJ-a, kasnije graničnih jedinica. Bio eje po činu poručnik /sada je to kapetan/.

Po dolaku u školu odmah sam posjetio Mirka. U naoružanju sam imao lični pištolj marke „Bereta“. Pištolj je bio kao nov. Italijani su pravili veoma lijepo oružje. Pištolj sam povjerio i dao na čuvanje Mirku, jer inače bi ga morao predati u školi. Mirko mi je trebao čuvati pištolj do završetka škole. Po završetku škole svratio sam kod Mirka i tražio da mi vrati pištolj. No on me je prevario rekavši da je morao predati pištolj. Da bi me utješio dao mi je pištolj „Škoda“ neispravan. Znao sam da me je prevario i uzeo sebi taj divan primjerak pištolja, ali ništa nisam mogao. Čak mu nisam ni prigovorio. Pravio sam se da mu vjerujem.

Sa Mirkom sam se nalazio više puta u toku školovanja. On se oženio sa jednom lijepom djevojkom iz Sremskih Karlovaca, kako smo ih tada zvali „Sremicom“. Kasnije se rastavio.

Jednog dana u ljeto 1946. godine Mirko me je posjetio. Pustili su me iz kasarne. Došao je sa ženom i njenom prijateljicom. Ta prijateljica njegove žene bila je veoma lijepa djevojka. Sigurno su namjeravali da nas sprijatelje. Proveli smo ugodno popodne u Topčideru. Počastili smo se u obližnjem restoranu. Poslije toga više nisam vidio tu djevojku, ni Mirkovu ženu. Ta djevojka je tada otišla na radnu akciju i nikad o njoj ništa nisam čuo.

U Beogradu je tada živio i radio **Ohnjec Ivan** moj susjed iz Kraljevca. Radio je u štampariji „Borbe“. U „Borbu“ je doveden kao vrsan grafičar. Dobio je stan u zgradici „Borbe“. Tu je živio sa kćerkom i sinom, naravno i sa ženom. Sin se zvao Ivan, a kći Josipa, ali smo ih zvali Pepica.

Kod njih je tokom 1946. godine ili početkom 1947. godine došla da provede školski raspust Pepica Prešern. Pepica Prešern bila je djevojčica kada sam ja otišao u partizane. Sada je to bila lijepa djevojka. Visoka, vitka. Još uvijek je polazila u srednju školu, medicinsku. Pepica se kasnije udala i prešla da živi u Pulu gdje je radila u bolnici. No poslije toga nikada je nisam vidio. Pepica Ohnjec udala se za grafičara koji je radio u „Borbi“. Po završetku školovanja više ih nikada nisam vidio.

29.11.1945. godine za vrijeme proglašenja Republike Jugoslavije, dobili smo izlaz u grad. Svratio sam kod Ohnjeca. Sa vrha zgrade „Borbe“ posmatrali smo vatromet pripreden u čast proglašenja Republike. U Beogradu je bilo veoma svečano. Ulice su bile pune ljudi. Slavilo se. Ukinuta je Kraljevina.

U Beogradu je bilo dosta mojih ratnih drugova, no nisam imao s njima kontakte.

Jednog dana na Terazijama sreo sam nekadašnjeg zamjenika komandanta mog Prvog bataljona **Velibora Donkovića**. Velibor je radio u saveznoj UDBI. Tada je imao čin majora. Pozdravili smo se. On je bio dosta služben. Možda me je i zaboravio, a u toku rata smo često bili zajedno. Poslije pozdrava svako je otišao na svoju stranu. Za njega se pričalo da je veoma uspješan obavještajac. Radio je jedno vrijeme u našoj misiji u Njemačkoj i zbog nekog podviga dobio je na dar navodno od Tita putničko vozilo.

Poslije demobilizacije u Beogradu su živjele sestre **Olga i Vera Stefanović**. Olga je nastavila školovanje u srednjoj školi za babice, a Vera je radila u glavnoj pošti u Beogradu. Vera se ubrzo udala za jednog našeg druga, a Olga po završetku škole također za mojeg ratnog druga i komesara čete **Hamdiju Mizić**.

U Zemunu su živjele neke drugarice iz Brigade. Jednom dva puta smo ih posjetili.

U Zemunu je živjela **Dada Popović** koju sam upoznao kada smo bili stacionirani 1944. godine u Zemunu. Dadu sam posjetio jednom. Šetali smo nedeljno popodne na korzou. Poslije toga me odvela svojoj kući. Primila nas je njena majka. Tu smo malo pričali. Otac je bio u sobi, ali nije išao da me upozna. On je prije rata bio gradonačelnik Zemuna. Poslije toga susreta, Dadu više nikada nisam vido.

U Školi je u Prvom bataljonu bio **Vladimir Babić** komesar bataljona iz Brigade. Bio je na dužnosti komesara čete. Vlado me je jednog dana poveo na skup boraca Brigade na dan Brigade. Sastali smo se kod jednog od njih. Sjećam se samo **Vjerka Vučajnika** nekadašnjeg zamjenila komesara naše Brigade. Vjerko je radio u vazduhoplovstvu. Imao je čin kapetana. Njegova bivša žena je živjela u Zemunu. To je bila mlada žena iz Zagreba. Kasnije se i vratila u Zagreb. Zašto su se rastali ne znam. On je radio u Komandi vazduhoplovstva u Zemunu.

Poslijeratni život polako je bacao u drugi plan ratna drugarstva. Ljudi su sve više bili u trci za životnim potrebama, okretali se porodicu. Posebno ako su živjeli u drugim gradovima. Ljudi koji su živjeli u istom mjestu češće su se viđali i održavali kakve takve veze.

Nedeljom bi ukoliko je igrao Partizan ili reprezentacija išao na utakmice. Nisam propuštao nijednu utakmicu. To mi je bilo veliko zadovoljstvo.

Kada je **počela izgradnja Partizanovog stadiona** cijela škola je bila uključena na radovima. Kopali smo i ravnali zemljište na kome je danas stadion.

Topčider je tada bio daleko od sredine grada, jer nisu bile uspostavljene gradske veze. Tramvaj je vozio do Čukarice. Do prve stanice išli smo pješice oko pola sata. Također zadnji tramvaj iz Beograda kretao je prema Čukarici u 21 časova. O tim vezama morali smo voditi računa, jer izlaz je bio do 21 čas, pa smo morali ranije da se vratimo.

Tokom školovanja često smo imali **uzbune** u ranim jutarnjim časovima i odlazili u pravcu Rakovice, Resnika, koji su tada bili veoma daleko od Beograda.

Risto Ristić bio je veoma mlad. Naših godina. Bio je oženjen. Stanovao je u jednom od blokova u krugu Učilišta. Žena mu je bila mlađa, plave kose, belog tena, gotovo bleđa. Bila je prema pitomcima veoma ljubazna. Dolazili bi na poziv Rista kod njega. Risto je bio rodom iz Bjeljine. Veoma veseo, ambiciozan. Dobro je igrao fudbal i bio organizator fudbalskog tima Učilišta. U tom timu je igrao moj prijatelj iz Trećeg bataljona **Pušo**. Risto je bio veoma blizak nama. Premješten je početkom 1947. godine.

Početkom 1946. godine počela je sa radom jedna klasa pitomaca sastavljena od pitomaca Vojne akademije koji zbog rata istu nisu završili. Rat su proveli u zarobljeništvu u Njemačkoj. Njihovo školovanje je trajalo šest mjeseci. Unapređeni su u činove potporučnika i dio njih je postavljen za komandire vodova. Jedan od njih zamijenio je Rista. To je bio mlađi čovjek. Veoma pažljiv. On nas je vodio do završetka školovanja. Zaboravio sam kako se zvao.

Početkom 1946. godine premješten je naš dotadašnji komandir kapetan **Jovanović**. Zasmijenio ga je kapetan **Ilić**. Ilić je bio od 1943. godine u partizanima u slovenačkim jedinicama. Oženio se

Slovenkom. Bio je oficir bivše jugoslovenske vojske. To je bio veoma živ, veseo čovjek. Trudio se da nam pomogne da što bolje savladamo nastavu. Učio nas je **partizanske pjesme**.

Mi smo po nekoj inerciji učili **ruske koračnice**. U Beograd bi išli pješice. Izazivali bi interesovanje prolaznika. Svaka jedinica je pjevala. Gromoglasna pjesma izazivala je pažnju prolaznika. No pjevali smo samo ruske borbene pjesme. Izgleda da je neko dao primjedbu na tu pojavu.

Počelo je učenje naših pjesama. Komandir nam je rekao da nije zgodno da pjevamo samo ruske pjesme. Danima smo učili i poslije toga god bi išli pjevali smo naše pjesme.

Još jedno od naših ponašanja izazivalo je pažnju. Učili smo da kad prolazimo pored starještine, uz pozdrav rukom napravimo i nekoliko strojevih koraka. Strojevi korak bio je ruski. Ispadali smo smiješni, posebno u Beogradu. Skrenuta nam je pažnja i ukinuto je marširanje strojevima korakom kod pozdrava starještine.

U **1946.** godini uvedeno je oslovljavanje starješina sa „**VI**“. Ranije su se međusobno oslovljivali sa „druže“, bez obzira na čin i obraćali se „**TI**“. Naređeno je da se nastavnici i starještine obraćaju pitomcima sa „**Vi**“.

Ja sam bio nešto povlašćen. Kada bi trebalo nešto kupovati za jedinicu, Risto je slao mene. To mi je bilo ugodno jer sam i tokom sedmice išao u Beograd.

Hranili smo se u **velikoj trpezariji**. Posluživali su nas civilni kelneri. Procedura je bila: Svi bi ušli u trpezariju. Svako je imao svoje mjesto i tu bi stao dok svi ne uđu i kad bi dežurni oficir bataljona komandovao „sjedni“ sjeli bi i mogli jesti.

Hrana je bila za to doba relativno dobra. Za doručak bi imali čaj, pržena jaja ili kako smo ih mi zvali „**Trumanova jaja**“. To su bila konzervirana jaja koja je Jugoslavija dobijala kao pomoć od Amerike. Bilo je to ukusno jelo. Za ručak je bilo kuvano jelo sa mesom. Preovladavao je pasulj, kupus, tjestenina i sl. Jelo je bilo ukusno i svi smo bili zadovoljni. Večera je također bila dobra. Jako jelo.

Higijenu smo održavali pranjem ujutro i kupanjem u subotu u zajedničkom kupatilu. To su bile velike prostorije sa tuševima. Jednom nedeljno smo mijenjali i donje rublje. Staro bi se davalno na pranje a dobijali bi oprano. Od veša imali smo košulje od grubog platna, duge ili kratke gaće, zavisno od godišnjeg doba. Umjesto čarapa imali smo obojke. Obojci su bili od platna. Krpa od oko 40 cm kvadratnih. Trebalо je dobro naučiti da obojci ne nažulje noge. Cipele su bile visoke tzv. cokule, čiji đonovi su bili okovani sa ekserima, kako se ne bi đon prebrzo izlizao. Nosile su se zimi i ljeti. Odijelo je bilo od debelog štofa. Bluza i duge pantalone. Zimi se nosio od istog materijala i šinjel.

Učionice i spavaću sobu održavali smo sami. Mokre čvorove i hodnike čistile su čistačice.

Sobe su morale uvijek biti čiste. Kreveti namješteni i čebad nategnuta preko kreveta. Učionice i sobe mazali smo nekakvom žutom tečnošću, pa su nam pantalone na koljenima bile pomalo žučkaste.

Službu smo davali u učionici kao redari i **dežurni** u četi. U bataljonu dežurni su bili aktivni oficiri, a pomoćnici su im bili pitomci. Dežuralo se u hodniku ispred spavaonica. Oko ponoći dežurni bataljona je obavezno obilazio čete. U noći bi odjekivalo od raportiranja, pa smo uvijek bili spremni za taj obilazak.

Bilo nas je mnogo pa je služba i dežurstvo bila retka.

Pored toga kako sam već naveo, nekoliko puta godišnje, vod bi davao stražu kod Uprave i kod Vile komandanta Učilišta. Kasnije je uvedeno stražarsko mjesto kod stogova drva za zimu.

U zimskim mjesecima sve zgrade su bile centralno grijane, pa nije bilo hladno u učionicama i spavaonicama.

Sportom se nismo mnogo bavili. Ja sam povremeno igrao tenis i stoni tenis. Fizička kultura odvijala se preko redovnih časova koji su održavani u velikoj sali ili u toplim danima na sportskim terenima.

Glavni nastavnik za fizičku kulturu, a bilo ih je više, bio je poznati stručnjak **Žic**. Žic je bio poznati sportski stručnjak jugoslovenskog ranga. Bio je kapetan po činu. Imao je nekoliko pomoćnika.

Pored **gimnastike i rada na spravama**, svi smo trenirali i **atletiku**. Provjere su vršene na sportskim terenima i to u svim atletskim disciplinama. Trčao sam dobro na sto metara, ispod 12 sekundi. Također sam bio dobar na 1500 m.

Redovno smo imali u Košutnjaku proljetni i jesenji **kros**¹. Trčalo se kroz šumu i brdovitom terenu. Imao sam posebnu taktiku. Nastojao sam brdoviti dio trčati brže od drugih, pa sam imao prednost nizbrdo i prema cilju, i uvijek bi došao među prvima.

Posebna disciplina bilo je **kretanje po azimutu i karti**. To je bilo veoma interesantno takmičenje. Zahtjevalo je dobro poznавање čitanja karte i držanja smjerova koji su nam bili zadati.

Zimi bi išli na **skijanje** na Banovo Brdo i kroz Košutnjak. Ko je bio zainteresovan mogao je nedeljom popodne uzeti skije iz skladišta i otići na skijanje. Ja sam gotovo redovno išao na skijanje nedeljom i to na Banovo Brdo, koje je tih godina bilo glavno skijališta i sanjkalište Beograđana.

Prolaz učesnika saveznog fiskulturnog sleta 1946. godine u Beogradu.

U prvom dijelu slike su pitomci Vojnog Učilišta.

Posljednji u tom dijelu je Čup Ilija, a ispred njega sam Ja.

Uglavnom to su sve moji drugovi iz voda. Nosimo plave zastave.

¹ *www.huic.me ... Ivan Huic: Ivan i njegove igre

Pripreme za **slet** bile su veoma naporne i duge. Mi smo pitomci cijelog Učilišta pripremali vježbu sa puškom. To je bila neka vrsta borbenog djelovanja, bod puškom, ležanje, bacanje bombe i sl. Naša vježba je pripremljena do perfekcije. Slet je posmatralo cijelo državno rukovodstvo na čelu sa Josipom Brozom Titom. Vježbu smo izveli na stadionu „Partizana“. Učestvovali su predstavnici, mladi iz svake republike. Mi smo imali utisak da smo bili najbolji. Pripreme smo vršili i na igralištu nekoliko dana prije glavne izvedbe. Kako smo bili svučeni do pojasa i radili po suncu, svi smo dobro pocrnili.

Obimne pripreme vršili smo i za **smotru – paradu povodom Prvog maja**. To su također bile vrlo naporne pripreme. Što se bližio Prvi maj, to smo sve intenzivnije vježbali. Gazili smo po nekoliko sati na dan strojevim korakom. Vježbali smo u Topčiderskom parku. Park je odjekivao od bata naših nogu. Često je pripreme nadgledao general Orović. On je želio da naše Učilište zasjeni sve učesnike parade.

Dan prije parade ispred već postavljenebine kod Savezne skupštine, u toku noći izvršena je generalna proba. Naš stroj je bio imponzantan. Jedinice su bile postrojene u karo. U jednom redu dvanaest pitomaca. Tlo ispred Skupštine se treslo od bata naših koraka.

Prvog maja rano ujutro bili smo već na kraju Bulevara. Svi smo bili uzbudeni. No sve je prošlo da se bolje nije ni moglo. Orović je bio na tribini pored maršala Tita. Bio je oduševljen našim prolazom. Bila je okupljena masa naroda. Narod nam je pljeskao. Bili smo glavni. Produžili smo Bulevarom do Terazija. I tu je bila masa naroda. Kada bi nam pljeskali, komandiri bi naredili da gazimo strojevim korakom, što je oduševljavalо posmatrače.

Poslije prelaza preko Terazija odmarali smo u pokrajnim ulicama i zatim polako pješice se vratili u kasarnu. O tome se prepričavalo danima. Jedva smo čekali da vidimo sve u **Filmskom žurnalu**.

Zabavni život u Učilištu bio je veoma skroman. Priredbe, filmske predstave i povremeni odlasci u pozorište, to je bilo sve. Jednom mjesечно ili više puta, organizovan je ples u velikoj dvorani, ali bez djevojaka. Nijednom nisam otisao na taj ples. Bilo mi je glupo da se sami glupiramo. U to vrijeme bi nekoliko nas pobeglo van kruga preko ograde i otišli bi na pravi ples sa mladima na Čukarici. Tu je bilo veselo. Djevojaka i mladića puna sala. Lijepo smo se provodili. Omladina nas je veoma dobro primila. Neki su tu našli i djevojke. Sever je upoznao jednu djevojku, i kad god je mogao, bježao bi na Čukaricu da se nađe s njom. I još neki su imali djevojke. Ja nisam imao volje da se s nekom od tih djevojaka zbližim.

Jednom sam otisao na igranku u Glavnu poštu. Na spratu pošte bila je velika sala gdje su zaposleni u pošti i njihovi gosti organizovali igranke i zabavu. Svirao je njihov orkestar. Atmosfera je bila prijatna. Tu sam sreo **Veru Stefanović**, ratnu drugaricu. Radila je kao telegrafista u pošti. Srdačno smo se pozdravili. Ona je bila u društvu. Rekla je da se uskoro udaje za druga iz naše Brigade, no zaboravio sam ko je to bio. Znam da je po činu major, ali imena se ne sjećam.

Bio sam ošišan do kože. Kada je zasvirala muzika, prišao sam jednoj grupi djevojaka i jednu od njih ponudio za ples. Odbila me je. Bilo me je stid, posramio sam se. Bio sam uvrijeden. To sam pripisivao tome što smo do čele ošišani. Ubrzo sam napustio igranku, a da nisam ni jednom zaplesao. Više nikada nisam otisao u poštu na igranku. Povremeno bi išao na Čukaricu i тамо se osjećao ugodno.

Veršić Mario moj školski i ratni drug

Godina 1945. brzo je prošla. Doček smo imali u školi. Vršili smo pripreme da njen dolazak proslavimo. To je bilo veoma skromno bez jela i pića i bez muzike. No mi smo bili zadovoljni.

Brzo je završilo prvo polugodiće. Na kraju polugodića bio sam odličan. Pripremali smo se za odlazak na **zimski raspust**. Jedva smo čekali taj dan. Dobili smo nova vojnička odijela i izgledali smo pristojno.

Pisao sam mojima kada dolazim. Kosa nam je porasla. Iako svega nekoliko centimetara, ipak je to bilo nešto drugo no ošišan nulericom. U Zagreb sam stigao u **januaru 1946.** godine.

Potretno je napomenuti da je za Božić 1945. godine čitana naredba da pitomci katoličke vjere na **Božić** imaju pravo izlaska u grad. To smo svi prihvatali oduševljeno. Ovo napominjem da se vidi kako je prvih poslijeratnih godina vođena normalna politika. Mi smo skoro svi bili komunisti i nije nam smetalo da taj crkveni praznik praznujemo.

No to je bilo posljednji put. Već u januaru pitomci pravoslavne vjere više nisu imali praznik. Tada počinje rigidno ponašanje KPJ prema vjeri. Komunista više nije mogao da praznuje vjerske blagdane. Odnos prema crkvi, odnosno bilo kojoj vjeroispovjesti postaje rigidan, neprijateljski. To nije bilo dobro.

*Moj školski i ratni drug Sever. Zajedno na
školskom raspustu u Zagrebu 1946. godine*

Ponovo sam kod svojih. Svi su bili oduševljeni. Posebno Boro, mama, baka i ostali. Baka je bila oduševljena. Posebno mi je zahvaljivala na novcu koji sam joj slao iz Beograda. Imao sam obavezu da joj dio dio moje plate pošaljem. To sam činio sve do njene smrti 1949. godine. Baka je zbog toga bila neizmjerno sretna. Taj novac značio joj je mnogo više i od stvarne vrijednosti.

Zimski raspust mi je dobro došao da se odmorim. Uglavnom sam se kretao na relaciji Kraljevec-Nova Ves. Najčešće sam spavao na Kraljevcu. Svi su me radosno primali. Osjećao sam se ugodno. No Zimski raspust je brzo prošao. Ponovo je počelo učenje i svakodnevni život u Učilištu.

Pripreme za slet i prvomajsku paradu unele su dosta živosti i angažovanja i vrijeme je brže prolazilo.

Grujo Pavičević moj školski drug. Sjedio je u prvoj klupi.

*Grujo je kasnije bio moj nastavnik iz predmeta pješadija u Pomorskoj školi.
Kasnije smo bili u istoj jedinici. Penzionisan je kao potpukovnik u Dubrovniku*

Nastavni plan je bio veoma opsežan. Pored vojnih predmeta bilo je dosta predmeta iz gimnazije. U stvari prelazili smo skraćeni program gimknazije, što se vidi iz predmeta koje smo učili.

Izučavali smo sljedeće predmete:

- matematika,
- književnost i srpsko-hrvatski jezik,
- opšta istorija,
- istorija jugoslavenskih naroda,
- ruski jezik,
- hemija,
- fizika,
- pedagogija-psihologija.

To su bili opšti predmeti koje smo izučavali. Predavali su nam profesori beogradskih fakulteta.

Od vojnih predmeta izučavali smo:

Politička nastava

- Taktička obuka
- Nastava gađanja
- Inžinjerska nastava
- Topografija
- P.H.Z. protivhemijска заштита
- Pešadijsko strojevo pravilo
- Fiskultura
- Služba veze
- Oklopne jedinice
- Avijacija
- Artiljerija
- Pravilo unutrašnje i garnizone službe
- Uredba o vojnoj disciplini
- Administracija

Pored toga učili smo jahati.

Nastavnici su bili uglavnom oficiri bivše jugoslovenske vojske, od kapetana do generala. Pješadijsku i taktičku obuku, disciplinu predavali su komandiri četa i vodova.

Predavački kadar bio je visoko obrazovan i biran po posebnim kriterijumima.

Program je bio veoma obiman. Pored teoretske nastave bilo je mnogo praktične obuke na terenu i logorovanje. Od upotrebe taktičkih jedinica izučavali smo odelenje, vod, četa i nešto malo bataljon.

Kabineti su za ono vrijeme bili veoma dobro opremljeni. Škola je osposobila komandire vodova, ali zbog toga što je mnogo od nas bilo u ratu i imalo oficirske činove, raspoređeni smo na dužnosti od komandira voda, komandira i komesara čete, zamjenika komandanta bataljona, komesara bataljona, te na neke više političke dužnosti kao što je bio slučaj sa prvim po rangu **Milan Kavgić**, koji je postavljen za omladinskog rukovodioca Pešadijskog učilišta. Kasnije je bio urednik lista „Narodna armija“.

Od nastavnika ostao mi je u sjećanju profesor matematike **Dr Šćepanović**. Poznati profesor Beogradskog fakulteta, zatim major **Šoškić** nastavnik oklopnih jedinica, general **Ranković** šef katedre Vojne geografije, poznati vojni geograf koji je učestvovao po završetku Prvog svjetskog rata u sklapanju Rapalskog ugovora, te drugi.

Predavanja od opštег političkog značaja održavana su redovno jednom mjesecno u velikoj sali. Predavači su bili pored generala Orovića, komesara Graheka, istaknuti vojni i politički rukovodioci. To su bila veoma kvalitetna predavanja i rado smo ih slušali.

Krajem 1945. godine vršen je izbor pitomaca koji su trebali nastaviti školovanje u SSSR-u. Pored ostalih iz naše čete je izabran **Vlado Lučić**. Moj ratni drug. Komesar čete u mojoj brigadi.

Vlado Lučić moj ratni i školski drug

Vlado je bio zadovoljan odlaskom na školovanje u Sovjetski Savez. Bio je rodom sa Raba. Mlađi od mene dvije godine. Veseljak, pun vredne kao što je osobina Dalmatinaca. Kada mu je saopšteno da ide u Sovjetski Savez bio je oduševljen. Po završetku školovanja ostao je da živi u SSSR-u. Upoznao je tamo djevojku i oženio se.

Po završetku prve godine školovanja nismo dobili odmor. Školski raspust proveli smo na **logorovanju na Banovom Brdu u Beogradu**. Tada je Banovo Brdo bila periferija Beograda, nenastanjeno. Na livadama Banovog Brda postavljen je veliki vojnički logor. Uslovi su bili dosta loši. Velika vrućina, prašina. Pod šatorima je danju bilo veoma toplo, a nigdje hladovine. Vrućina nas je ubijala. Svakodnevno smo odlazili na vojnu obuku. Teoretske nastave nije bilo, sem političkih časova. Dizali bi se rano ujutro. Dolazili na ručak i poslije toga imali popodnevni odmor.

Na logorovanju je došlo do loših odnosa između pitomaca i komandanta bataljona. Za vrijeme večere bio je grub. Tražio je da pjevamo. Kao po dogовору нико nije htio pjevati. **Bjelac** se još više

Ijutio i pretio nam. Mi smo samo čutali. Bio je to protest. Komandir Ilić pokušao je izgladiti stvar, ali mi smo kao jedan bili za tih protest. Taj sukob je dobio veoma zabrinjavajuće razmjere. Umiješalo se Ministarstvo odbrane. Politička uprava je istraživala uzroke sukoba. No poslije nekog vremena sve se vratio u normalu. Ostao je gorak osjećaj zbog nepravde i vrijeđanja kome smo bili izloženi.

*Ja i Marijan Budisavljević
1946. godine negdje u Beogradu*

*Ja i četni starješina
na kupanju na Savi 1946.*

Nedjeljom bi išli na Savu. Tu smo se odmarali za vrijeme vrućih ljetnih dana.

Marijan Budisavljević je kasnije kao i ja raspoređen u Mornaricu. Završio je školovanje za PHZ. Penzionisan je kao potpukovnik u Dubrovniku. Prije toga bio je na službi u Splitu. Kada bi službeno boravio u Splitu, često bi spavao kod njega. Stanovao je u blizini Komande RM. Marijan je bio Slavonac. Veoma veseo i bučan. Imao je široku Slavonsku dušu. Volio je Slavonske pjesme i često bi ih u društvu i sam pjevao.

Krajem 1946. godine komandir čete Ilić je premješten. Zamijenio ga je kapetan **Šurlan**. Šurlan je ostao do kraja školovanja. Šurlan je bio u zarobljeništvu. Njegovva supruga je za vrijeme rata bila borac NOV. Živjeli su u krugu Učilišta. To je bila lijepa žena, smirena. Ponekad smo je sretali u krugu kasarne. Šurlan je bio veoma agilan. Oficiri u Učilištu bili su veoma mnogo u toku dana sa pitomcima. Svake večeri je jedan od njih bio dežuran u četi i kontrolisao cijelokupan život u toku popodneva. Šurlan je kasnije bio na službi u Dubrovniku. Vodio je Vojni odsjek. Tu je i penzionisan u činu pukovnika. Za vrijeme njegovog službovanja često smo se sretali u Dubrovniku. Ja sam tada bio kapetan bojnog broda i stariji od njega po dužnosti. Šurlan mi je ostao u lijepoj uspomeni. Trudio se da utiče na ličnost pitomaca. Podstrekavao nas na pisanje u časopisu Učilišta.

Krajem 1946. godine došlo je do isključivanja iz škole pitomaca koji su bili u toku rata u neprijateljskim jedinicama. Iz mog odelenja je isključen **Dorđe Savić**. Navodno je bio u nekoj četničkoj jedinici prije no što je stupio u NOV. Bilo je još nekoliko pitomaca koji su zbog učešća u domobranima Hrvatske i Dobrovoljačkoj vojsci Srbije također isključeni iz škole. Neke od njih sam sretao. Ostali su u vojsci i imali oficirske činove.

Savić Đorđe

Savić Đorđe bio je pravo seljačko dijete. Pomalo primitivan. Sa završenom osnovnom školom. Teško je pratilo nastavu. Ja sam ga podučavao i on me je poštovao. Bio je korektni. Tih, miran, vrijedan. Trudio se koliko je mogao da savlada nastavu. Kao što se vidi na slici u toku NOR-a odlikovan je sa ordenom za hrabrost i medaljom za hrabrost. Bio je bez čina. Znači da je bio hrabar jer teško su obični vojnici – borci dobijali orden za hrabrost.

Po završenom prvom polugođu u drugoj godini školovanja, imali smo **zimski raspust**. Ponovo sam dvije sedmice bio kod kuće. Taj odmor mi je dobro došao. Potpuno sam se opustio. Dosta sam spavao. Naveče bi sa prijateljima izlazio na ples i zabave, u pozorište i sl. Odmor je brzo prošao. Vratio sam se ponovo u Beograd i nastavio sa učenjem.

Početkom aprila počeli smo pripreme za **prvomajsku paradu**. Opet je bat naših koraka tutnjao Topčiderom.

Jednog dana krajem januara dobio sam obavijest da imam **posjet**. Bila je subota. Taman sam se okupao. Još mi je glava bila mokra.

Ivan Ohnjec

Pohitao sam na glavnu kapiju. Posjete su bile rijetke. Bio sam znatiželjan. Pitao sam se ko me to traži. Ko mi je došao u posjetu. Dobio sam dozvolu za izlaz. Na kapiji me je čekao **Ivan Ohnjec**. Iznenadio sam se kada sam video da me čeka Ivica Ohnjec. Ivica je bio sin Ivana Ohnjeca, grafičara koji je radio u štampariji „Borba“. „Što je Ivice“ zapitao sam ga. Poslije pozdrava on mi je rekao da me treba njegov otac. Izašli smo iz kruga kasarne. Te godine zima je bila oštra. Snijeg je bio visok. Krenuli smo kroz Topčider do Čukarice gdje je bila tramvajska stanica. Razgovarali smo o Kraljevcu i sličnim stvarima.

Brzo smo stigli do tramvajske stanice. Dovozli se u Beograd i otišli u stan Ohnjeca. Stari Ohnjec nije bio kod kuće. Njegova žena mi je objasnila da je potrebno da dam pismenu izjavu za Ivana o njegovom radu i aktivnostima u Zagrebu. Žena od Ivana bila je Slovenka. Lijepa crnka. Vrlo prijatna žena. Sjećam je se još kada sam bio mali. Bila je poštovana od susjeda.

Ona mi je objasnila šta treba da napišem. Koliko se sjećam napisao sam da je Ohnjec bio veoma aktivan prije rata. Da je osnivač biblioteke u našoj ulici – Kraljevcu. Da je djelovao aktivno u pokretu.

Ivica Ohnjec je upisao prvu klasu Pomorske akademije. Ostao je negdje oko godinu dana i predomislio se. Otpušten je na lični zahtjev. Nisam imao prilike da ga sretnem poslije mojih dolazaka u Beograd i Zagreb. On je nastavio da živi u Zagrebu, ali ne na Kraljevcu.

Porodica Ohnjec ostala je u Beogradu.

Izgleda da sam se tog dana prehladio. Zbog mokre kose dobio sam **upalu sinusa**. Stalno me je boljela glava. Otišao sam u ambulantu. Šef ambulante bio je jedan pukovnik. Veoma dobar ljekar i čovjek.

Sjećam se po dolasku u Akademiju svi smo išli na ljekarski pregled. On se prema nama odnosio veoma ljubazno. Bio je brižan prema našem zdravlju. S njime je radio još jedan ljekar po činu pukovnik. Taj ljekar je kada sam bio na sistematskom pregledu, na moje pitanje šta mi je sa nosem i da mislim da imam polipe, odgovorio je „kakvi polipi, zapušten nos.“ Mislio je na to da nisam disao na nos nego kroz usta.

U ambulanti su ustanovili da imam upalu sinusa. Dobio sam uput za VMA odelenje za uho-grlo-nos. Tu su također utvrdili da imam upalu sinusa.

Sjećam se kao sada da se to dešava. Sjedio sam u stolici. Sestra je ugrijala u nekoj staklenoj posudi neku tečnost. Na grlo posude stavila je gumenu cijev na kojoj je bila velika igla. Doktor mi je prišao. Sestra mu je dodala iglu. Iglu mi je stavio u desnu nosnicu. Vrlo jako je gurnuo u nos. Osjetio sam jaki bol. Zatim je pumpom ubacivao tečnost u nos i sinuse. Kroz drugu nosnicu izlazila je ta tečnost sa sukrvicom. Tako mi je oprao sinuse. Skinuo mi je iglu iz nosa. Ustao sam sa stolice i nakon dva koraka srušio se onesvješten. Pritrčali su mi prisutni. Podigli me i ja sam došao svijesti. Doktor je prokomentarisao da sam pao u nesvjest od straha. Istina je da sam se dobro prestrašio kada mi je gurnuo iglu u nos.

Još jednom sam išao na ispiranje. No drugi puta sam to podnio bez problema.

Iako sam izlijеchen, izgleda da mi je sinus ostao osjetljiv. Često sam osjećao bolove. Više puta u Meljinama i u Ljubljani išao na snimanje, ali iako sam imao bolove, sinusi nisu bili ognjojeni.

Porodica na Kraljevcu

U Zagrebu sam bio za vrijeme zimskog raspusta u januaru 1947. godine, i po završetku školovanja došao sam u Zagreb na odmor.

Prešernovi su imali kuću na vrhu stepeništa – štengi na Kraljevcu. To je nedaleko od naše stare kuće. Otac je bio grafički radnik. Majka domaćica. Slovenci porijeklom. Izgradili su malu kućicu kupivši od Kunovića parče zemljišta. Preko puta njihove kuće bila je klupa. Često smo se sastajali kod te klupe. To je bilo omiljeno mjesto mladih.

U prvim posleratnim vremenima **baka** je ostala da živi u staroj kući. **Ruža** je kao udovica palog borca dobila stan na Kraljevcu u prizemlju nove kuće. Stan je bio odličan. Dvije sobe i kuhinja. To je bilo odlično rješenje za nju i troje djece. Ta kuća je na broju 19. Danas u njoj stanuje Ružin unuk

Davor sa porodicom. Ruža je dobila posao u prodavnici mlijeka. Prodavnica je bila otvorena u kući na broju 8a na Kraljevcu. Teško je prehranjivala sebe i djecu.

Ujak **Laci** ostao je u staroj kući u jednoj sobi kraće vrijeme. I on je dobio novi stan u prizemlju kuće na broju 8a na Kraljevcu. Tu je stanovao nekoliko godina, da bi dobio dvosoban stan u istoj zgradi na prvom spratu. Danas u tom stanu živi **Tanja** sa porodicom **Milanović**, kći od Lacka.

Lacko je brzo po završetku rata dobio posao u knjižari, nekada knjižara „Kugli“ u Ilici. Tu je radio nekoliko godina da bi prešao u izdavačko preduzeće, pa najzad u studentsku izdavačku kuću „Liber“ na čijem čelu je bio pisac Goldštajn.

Naša porodica bila je politički aktivna na Kraljevcu, a Lacko je jedno vrijeme bio u sindikalnom rukovodstvu Zagreba.

Moji u Novoj Vesi nastavili su sa zanatskom djelatnošću. **Milan** je i dalje vodio radionu. Dosta uspješno je radio, mada uslovi za zanatlje nisu bili najpogodniji. Imao je uvijek problema sa porezom. U radioni je i dalje radilo nekoliko radnika: Kompasi, Sever, Željko i još neki.

Krajem rata dobili su sina **Stjepana-Bibija**, pa kasnije **Milana-Bracu**.

Omama i otata bili su u Tuheljskim toplicama, sve dok im imovina nije oduzeta zakonom o nacionalizaciji. Poslije toga vratili su se u Zagreb i živjeli u Remetama u kući u kojoj sada živi **Stanka** Borenova supruga.

Završetak vojnog školovanja

U toku 1947. godine bio je finiš učenja. Poslije prvomajske parade svi su se bacili na završno učenje.

Školovanje smo završili 26. juna 1947. godine. To je bio za nas veliki događaj, ali značajan datum za vojsku Jugoslavije. Sve novine su tom događaju posvetile veliku pažnju. Cijela stranica „Politike“, „Borbe“ itd. bile su posvećene tom činu. U krugu Vojnog pešadijskog učilišta održana je svečanost kojoj su prisustvovali pored Predsjednika Prezidijuma Jugoslavije Dr **Ivana Ribara**, ministar narodne odbrane general **Ivan Gošnjak**, predstavnici Beograda i mnogo drugih zvaničnika.

Početkom juna došli su krojači da nam uzmu mjeru za uniformu, za čizme, brojeve za šapku i kapu. To je bilo posebno radosno za sve nas.

Par dana prije završetka škole dobili smo uniforme. No mogli smo ih samo probati, ne i nositi. Svi smo bili veoma uzbudeni. Nestrpljivo smo čekali dan odlaska na odmor.

Ujutro u osam časova postrojili smo se ispred svečanebine koja je sagrađena za tu priliku. Smotru je izvršio general Savo Orović. Poslije toga pročitana je naredba o unapređenjima. Na bini su bili pored generala Orovića starješine iz Uprave Učilišta.

Poslije pročitane naredbe o unapređenju, dobili smo epolete i uz veliku radost stavili smo oficirske epolete na ramena. Pitomci koji su bili podoficiri ili bez čina unapređeni su u čin zastavnika, a ostali koji su već imali oficirski čin iz rata u jedan čin više. Ja sam unapređen u čin potporučnika. To je u to vrijeme bio drugi po redu oficirski čin.

Nekoliko dana prije završetka škole pisane su karakteristike za svakog pitomca. U tome su učestvovali komandiri voda i četa i istaknutiji pitomci.

Očekivao sam da će biti unapređen u čin poručnika. Predlog za unapređenje pisao sam sa još jednim drugom. Predloženo je da se unapređujem u čin poručnika. No to je ne znam zbog čega izmijenjeno.

Pitomci su dobili raspored. Nas oko dvadesetak bilo je određeno na političke dužnosti. Nama je raspored odredilo personalno odjeljenje Političke uprave MNO. Bili smo pozvani u MNO. S nama je obavljen razgovor.

Ja sam po prvočitnom rasporedu bio postavljen za omladinskog rukovodioca jednog puka u Srbiji. Pukovnik s kojim sam razgovarao pitao me da li sam zadovoljan. Rekao sam da nisam, da ne bi želio na dužnost omladinskog rukovodioca. Nasmijao se i rekao: „A ti želiš da komanduješ. Dobro, onda ideš za komesara čete.“ Pitao me gdje bi želio. Predložio sam da idem u Mornaricu. „Dobro, želja ti je ispunjena.“. Pogledao je neke spise i rekao: „Evo postavljen si za komesara PTČ (protivtenkovska četa) u Brigadu mornaričke pešadije u Šibeniku. Bio sam zadovoljan.

Ostali pitomci su na završetku škole dobili raspored u velikoj sali. Mnogi su upućeni na školovanje u Vazduhoplovno učilište u Mornaričko učilište. Iz mog odelenja u vazduhoplovstvo na dalje školovanje upućeni su Ilija Čup i Ivanović. Nikada ih kasnije nisam video, ali sam čuo da su poginuli kao piloti.

Pitomci koji su ostali, Treći bataljon dobili su naziv II klasa Vojno pešadijskog učilišta i školovanje su nastavili u Kragujevcu.

Komesar njihovog bataljona major po činu, pripremao je priredbu za nas koji smo završili školovanje. Nažalost veoma malo nas je prisustvovalo priredbi. Svi smo se razleteli po Beogradu. Ja sam otišao u posjetu Ohnjecima i lunjao Beogradom. Bio sam pun sebe i gotovo sam zaboravio sve dane boravka u školi, koji su ipak na izvjestan način bili neka vrsta ograničavanja slobode kretanja i življjenja.

Šurlan je imao mnogo posla. Trebalo je razdužiti opremu itd. Bio je potpuno razočaran ponašanjem većine dojučerašnjih pitomaca. To je i javno izražavao, ali to nije ništa pomoglo. Bili smo kao „otrgnuti sa lanca“. Lutali smo van kasarne bez cilja, kao da želimo nadoknaditi sve ovo vrijeme provedeno mimo ljudi i grada u kojem smo se školovali.

Pitomci koji su nastavili školovanje, pripadnici Trećeg bataljona priredili su nam veliku priredbu. Trudili su se. Nekoliko mjeseci iz večeri u večer spremali su program. Na dan priredbe većina nas bila je u gradu. Komesar tog bataljona, bio je major po činu, bio je razočaran. Ogromna sala bila je gotovo prazna.

Naša četa u to vrijeme nije imala komesara. Početkom 1947. godine došao je u jedinicu mlad kapetan, Dalmatinac porjeklom. Bio je u ratu komesar bataljona. Dugo se liječio od rana. Sigurno je imao određene kvalitete kada je bio komesar bataljona u ratu. To je bila veoma visoka dužnost. No on nije bio dorastao novom poslu. Isuviše su mu bila mala znanja. Imao je velikih poteškoća na časovima političke nastave. Bilo mi ga je žao. Ja sam bio relativno dobro politički obrazovan. Komesar bi se našao u vrlo nezgodnoj situaciji kada bi mu moje kolege postavljali provokativna politička pitanja na koja on nije znao odgovoriti. Bilo mi ga je žao. Ja bi odmah tražio da odgovorim na postavljeno pitanje i tako sam spašavao situaciju. Komesar mi je bio veoma zahvalan. Taj čovjek se nije dugo zadržao u jedinici. Bio je mlad, pa je vjerovatno i on upućen na školovanje.

Poslije čitanja rasporeda dan prije odlaska na odmor dobili smo objave za put i dokumenta za nove dužnosti. Po dobijanju dokumenata brzo smo se izgubili iz kruga škole i otišli u Beograd. Svi smo dobili po jednu platu i u tom pogledu smo obezbjeđeni. Ja sam kao komesar čete dobio dva platna razreda više, a samim tim i veću platu. Kako mi nisu odbili za ishranu, imao sam dobar džeparac. Iznos je bio preko jedne hiljade dinara, što je tada bio veoma visok iznos primanja zaposlenih.

Raspršili smo se na sve strane. Ja sam se sa grupom drugova ukrcao na voz za Zagreb i poslije nekog vremena svi smo dremali. U Zagreb smo stigli ujutro. Neki su produžili za Ljubljano. Svi smo bili sretni i zadovoljni.

Školovanje je konačno završeno. Slobodni smo i razmišljali smo samo kako da se provedemo na godišnjem odmoru.

ZABAVNI ŽIVOT U PJEŠADIJSKOM UČILIŠTU

Zabavni život za vrijeme školovanja u Pješadijskom učilištu od 1945. do kraja 1947. godine bio je veoma dobro organizovan, ali u tome su pitomci pasivno učestvovali. Obiman rad na predavanjima u prijepodnevnim i popodnevnim časovima ili u praktičnim vježbama, te časovi učenja svakog dana prije i poslije večere i nedeljom prije podne, bili su velika zapreka da pitomci organizuju neku vrstu kulturno zabavnog života u kojem bi oni bili aktivni učesnici.

Sportski život je također bio skučen. Osnovna sportska aktivnost odvijala se na redovnim časovima fizičke nastave.

Učilište je imalo organizovan fudbalski tim. Tim je vodio naš komandir voda Risto Ristić koji je bio i aktivni igrač. Igrao je i moj dobar prijatelj Pušo.

Jednom mjesечно kolektivno smo posjećivali pozorišne predstave u beogradskim pozorištima. Koncerte u Kolarčevom zdanju. Dolazili su nam u posjetu umjetnici i u velikoj sali smo imali razne predstave. Kino predstave imali smo jednom sedmično.

U okviru fizičke nastave zimi smo imali obuku skijanja. Mogli smo nedeljno popodne uzeti skije i ići na skijanje na Banovo brdo koje je u to vrijeme bilo nenaseljeno i tu su se okupljali Beograđani.

Dva puta godišnje imali smo takmičenje u krosu /proljetni i jesenji kros/ u Košutnjaku. Vodili bi nas kolektivno na važnije međunarodne fudbalske utakmice.

Na sve te priredbe išli smo pješice u vojnoj formaciji. Trebalо je oko sat vremena da se stigne iz Topčidera do centra Beograda. Terazije bi odjekivale od gromkog pjevanja naših jedinica. Beograđani su nas sa radoznašću posmatrali, a mi smo mislili da smo najglavniji na svijetu. Pjevali smo ruske pjesme. Taj repertoar ruskih pjesama izazvao je negativne komentare. Došla je direktiva da se uče i pjevaju naše pjesme. Sa nama je vježbao komandir čete kapetan Ilić. Govorio nam je da treba njegovati našu tradiciju i pjevati naše pjesme. Stvarno je bilo neprirodno da pitomci Vojne akademije pjevaju samo ruske pjesme. I to se promijenilo.

Učilište je raspolagalo sa bogatom **bibliotekom**. Biblioteku sam redovno koristio. No i kupovao sam razne knjige, od beletristike do političkih djela. Imao sam bogatu biblioteku koju sam sačuvao i još danas imam neke od tih knjiga u svojoj biblioteci. No ni za čitanje nije bilo dovoljno slobodnog vremena.

Volio sam posjećivati **fudbalske utakmice**. Gledao sam gotovo sve utakmice Partizana. U Partizanu su tada igrali i moji poznanici iz Zagreba: Zlatko Čajkovski, moj školski drug iz

građanske škole na Kaptolu, Štef Bobek, golman Glazer, Dubac i mnogi drugi koji su iz FK Građanskog i HAŠK-a po završetku rata prešli u FK Partizan. Tako sam i počeo navijati za Partizan.

U Zagrebu nije više bilo Gradanskog, HAŠK-a, Konkordije. Osnovan je Dinamo koji i danas postoji. Zagreb je tada imao samo Dinamo kao prvoligaša. Dinamo je okupio preostale igrače iz zagrebačkih predratnih klubova. Hajduk u Splitu ostao je u svom standardnom sastavu iz predratnog perioda. Hajduk je za vrijeme rata bio Fudbalski klub Narodno oslobođena teritoriju i predstavlja je veoma uspješno NOV.

U Zagrebu je kasnije i fudbalski klub Lokomotiva postao prvoligaš. To je bio klub željeznice, dok je Dinamo bio klub elektro distribucije.

Pješadijsko vojno učilište je do 1945. godine imalo naziv **Vojna akademija**. Početkom školske 1945. godine izvršena je reorganizacija vojnog školstva. Od Vojne akademije osnovane su škole po rodovima. Mornarica je također dobila naziv Mornaričko učilište. Najveći dio mlađih ljudi ostao je u Pješadijskom vojnom učilištu, a jedan dio je premješten, ali i popunjeno iz građanstva u razna rodovska učilišta. To su bila učilišta: Pješadijsko, Vazduhoplovno, Mornaričko, veze, artiljerije, tenkovsko, sanitetsko, hemijsko, inžinjersko, protivavionsko, intendantsko, možda još neko.

Kasnije, poslije razlaza sa Sovjetskim savezom, vojno školstvo se vraća na standardne oblike školovanja vojnih kadrova. Uvodi se četvorogodišnja Vojna akademija, Vazduhoplovna akademija, Mornarička akademija, a u okviru njih vršene su specijalizacije.

Učilište je imalo **tri bataljona pitomaca**. Prva dva bataljona bila su sastavljena od boraca NOR-a i to uglavnom od onih koji su imali podoficirske ili oficirske činove, a treći bataljon je bio sastavljen od mlađih iz građanstva i nešto onih koji su bili borci u NOR-u.

Po dolasku u Učilište bio sam raspoređen u Treći bataljon. Bio sam jedan od rijetkih sa oficirskim činom. No ubrzo je došlo naređenje da svi koji imaju oficirski ili podoficirski čin, budu premješteni u Drugi bataljon. U Prvom bataljonu koji je formiran u toku rata 1944. godine bili su borci NOR-a i veoma malo sa oficirskim činovima. Taj bataljon je ostao u istom sastavu u kojem je i formiran.

Na primjer u mom četvrtom vodu od tridesetdvaka pitomca bilo je: oficira 17, podoficira 5 i običnih pitomaca boraca NOV 10.

Svi smo u obavezama i dužnosti bili jednaki, no mi sa činovima imali smo platu kao i ostali oficiri i podoficiri u Armiji. 1945. godine plata kao zastavnika bila mi je 850 dinara. Od te sume odbijali su mi 400 dinara za hranu.

U 1946. godini plata mi je povećana i iznosila je 2530 dinara i neki dodatak 126 dinara.

Baki Mariji slao sam svaki mjesec oko 300 dinara.

Svi koji smo imali oficirske činove imali smo istu platu bez obzira na čin, sem Vujević Milutina koji je imao čin potporučnika, a plata mu je bila 3080 dinara, dok je Ejupi Mustafa iako je imao čin poručnika primao istu platu kao i ostali oficiri. Izuzetak je bio Đuro Vrbanac koji nije imao čina, a primao je oficirsku platu. Vjerovatno je bio na oficirskom položaju prije dolaska u školu. Podoficiri su primali također oficirske plate. Borci po 500 dinara.

Svi smo imali zvanje VOJNI UČENIK i tako su nas oslovljavali starješine i nastavnici. Kada bi se javljaо na poziv nastavnika ili starješine morao bi se predstaviti i to: „**Vojni učenik Ivan Huić**“.

Krajem 1945. godine iz našeg odjeljenja otišlo je na školovanje u Sovjetski savez dvojica i to: Vladimir Lučić i Milutin Vuјević. U odelenju je sa srednjom školom bilo samo nas trojica: Ejupi Mustafa, Dobrivoje Aranđelović i ja. Sve su bila seljačka djeca, sem mene i Ejupi Mustafe.

Ja sam u to vrijeme prijavio da imam čin zastavnika, a imao sam u stvari čin potporučnika, jer sam bio postavljen za zamjenika komesara čete u Brigadi, ali sam to potpuno ispušto iz vida, jer sam na toj dužnosti bio svega par dana. Na nagovor Šoštarića zamjenika komesara 1. bataljona bez da sam ikoga drugog pitao, vratio sam se u 1. bataljon na dužnost omladinskog rukovodioca bataljona.

Par mjeseci kasnije ukinuti su omladinski rukovodioci bataljona i tek tada sam se sjetio da sam septembra 1944. godine postavljen za delegata voda, a time sam automatski imao pravo na čin zastavnika. To pravo sam realizovao tek poslije rata, kada sam postavljen za komandanta stana u Štabu 13. proleterske brigade, a imao sam pravo da koristim čin potporučnika na osnovu postavljenja za zamjenika komesara čete.

I danas mi nije jasno zašto to pravo nisam koristio, jer sam na osnovu naredbe Štaba Brigade o postavljenju na to mjesto postao potporučnik.

Prvi izbori poslije Drugog svjetskog rata održani su krajem 1945. godine. Sistem glasanja bio je sa kuglicama. Na biračkom mjestu bile su dvije kutije: bijela i crna. Ko je bio za Republiku bacao je kuglicu u bijelu kutiju, a ko je bio za Kraljevinu u crnu. Biračko mjesto za naše Učilište bilo je na Čukarici.

Izbori su prošli u velikoj euforiji. Kraljevina je još ranije otpisana. Formirana je struktura vlasti koja je odgovarala odnosu snaga u ratu i naravno pobjedniku. Tada su još formalno potojale političke partije iz predratnog perioda, ali one su bile marginizovane i bez utjecaja u narodu.

Mi smo se posebno pripremali za izbore. Na dan izbora postrojeni smo po četama. Morali smo skinuti opasače, ali ipak išli smo u vojničkom stroju.

Bili smo oduševljeni. Kao da mi odlučujemo o sudbini Jugoslavije. I nas pitomce zahvatila je euforija. Do Čukarice smo imali oko pola sata hoda. Usput smo pjevali. Pored nas je prošao automobil u kojem su u generalskim uniformama bili **Aleksandar Ranković**, ministar unutrašnjih poslova i **Žuјević-Crni**.

Na izborima je pobijedila republikanska opcija. Ogromna većina naroda je glasala za Republiku.

Pričali su mi za moju Baku da je na izborima bacila kuglicu u bijelu kutiju i kada je trebala zatvorenom šakom da kao stavi kuglicu u crnu kutiju, ona je otvorila šaku i patetično rekla: „Ja glasam za Republiku, moj sin je svojim životom glasao za nju.“

Na osnovu sprovedenih izbora proglašena je Federativna narodna republika Jugoslavija. Izabran je Prezidijum, a za njegovog predsjednika Dr Ivan Ribar. Josip Broz Tito izabran je za predsjednika Vlade Jugoslavije i ministra narodne odbrane. Kardelj za ministra inostranih poslova itd. Najviši partijski rukovodioci zauzeli su najviše državne funkcije.

Interesantno da u to vrijeme, iako se znalo da je KPJ Komunistička partija Jugoslavije glavna rukovodeća snaga, u ime te partije javno se nije istupalo. Osnovan je Narodni front preko koga se javno politički djelovalo.

KPJ se nekoliko godina nije pojavljivala u javnosti. Sastanci njenih organa bili su tajni. Samo su dolazile direktive koje je trebalo sprovoditi. Tako je bilo u vojsci i u društvu. Slična organizacija vlasti i političkih snaga bila je i po republikama.

Poslije sukoba sa SSSR-om i istočnoevropskim zemljama KPJ počinje javno djelovati. Održan je V Kongres KPJ koji je bio javan.

Komandir čete Šurlan uručio nam je objave za put. Imali smo pravo putovati vozom u II razredu. Još u toku prijepodneva otišli smo u Beograd. Šepurili smo se po gradu. Izazivali smo pažnju Beograđana. Bilo nas je mnogo. Imali smo novu uniformu sašivenu od sive vunene tkanine. Navodno poljskog porijekla. Šapku. Epoletre na ramenima. Nove mekane čizme. Oficirski opasač. Mislili smo da smo zvijezde.

Jedva smo čekali na polazak voza. Bilo nas je mnogo koji su putovali u pravcu Zagreba, Ljubljane, Sarajeva. Preplavili smo voz. Dosta smo se razmetali. No brzo smo zaspali.

Noć je prošla. Stigli smo na željezničku stanicu u Zagrebu. Nisam imao mnogo stvari. Krenuo sam tramvajem do Nove Vesi. Smjestio sam se kod mame. Svi su me lijepo primili.

Poslije ručka otišao sam pješice do Kraljevca. Naravno i Boro je išao sa mnom. Najprije sam otišao do Bake. Baka je bila oduševljena. Ljubila me i grlila i sve govorila: „moj Ivica, moj Ivica.“ Dao sam joj nešto novaca od plate. Bila je presretna, više zbog pažnje koju sam iskazao no zbog materijalne koristi.

Ruža se odselila u novi stan u Kraljevcu broj 15. To je bio lijepi dvosobni stan sa kuhinjom i podrumom, koji su kasnije uredili i prepravili još dvije sobe i kuhinju. U garaži je živjela stara Kirinka. Žena koja je imala dvoje djece, ali nije živjela kod njih. Kirinka je stalno pušila. Umrla je u toj garaži poslije nekoliko godina.

Obilazio sam susjede na Kraljevcu. Dosta smo razgovarali o ratnim danima.

Odmor je brzo prošao i krenuo sam na novu dužnost u garnizon Šibenik.

Izbori na kojima se odlučivalo o državnom uređenju Jugoslavije bili su za nas demokratski, ali način kako se glasalo, iako je bilo dvije glasačke kutije, nije bio potpuno demokratski. Glasač bi poslije procedure identifikacije dobio malu kuglicu. Tu kuglicu je trebao spustiti u jednu od glasačkih kutija. Kuglica se držala u zatvorenoj šaci desne ruke i tako zatvorena šaka stavila bi se u jednu pa u drugu kutiju, i poslije toga bi se šaka otvorila i pokazala prazna biračkom odboru. Kuglica je bila gumena, da se ne bi čuo zvuk kada se pušta. Kutija u kojoj su bili glasovi protiv Republike narod je odmah nazvao „ĆORAVA KUTIJA“.

Glasanje je sa preko devedeset procenata za Republiku pokazalo da je opredjeljenje naroda protiv kraljevine.

Izborno mjesto za našu školu bilo je na Ćukarici. Do izbornog mjesta došli smo u stroju. No da bi izgledalo da to nije zvanično vojnički, bili smo bez opasača.

Ubrzo je održana Skupština Jugoslavije. Proglašena je Republika. Na dan proglašenja Republike dobio sam izlaz u grad. Beograd je bio svečano iskićen. Ulice su bile pune naroda. Ja sam otišao do mojih poznanika Ohnjeca. Oni su stanovali u zgradi lista „Borba“. Ohnjec je bio iskusan grafički radnik i premješten je odmah poslije rata u štampariju lista „Borba“. U istoj zgradi dobio je porodični stan. Kod njih sam često svraćao. Imali su sina Ivicu i kćer Pepicu. Pepica je bila moje godište i djevojčica sa kojom sam se na Kraljevcu igrao. Ubrzo se udala za jednog grafičkog radnika iz štamparije „Borba“.

Svi su bili oduševljeni činom proglašenja Republike. Stari Ohnjec je bio presretan. Ostvario se njegov san i političko opredjeljenje.

Izašli smo na krov zgrade i posmatrali veliki vatromet koji je bio organizovan, priređen u čast proglašenja Republike. Sa krovca zgrade koja je nedaleko od Savezne skupštine vatromet se odlično vidi, a i zgrada Skupštine koja je za tu priliku bila svečano osvjetljena.

Prvi pokušaji novinarskog rada

Početkom 1946. godine osnovan je **list Učilišta**. Svaki pitomac je bio njegov pretplatnik, pa je njegov tiraž bio veliki. Naš komandir kapetan Šurlan je bio član uredništva. Nastojao je animirati pitomce da pišu za časopis. Časopis je obrađivao stručne teme vezane za nastavu, istoriju i život u Školi.

Meni je komandir predložio da pišem o značaju igranja stonog tenisa. Napisao sam članak koji nije imao nikakvu vrijednost, a nisam ni znao da o toj igri napišem istoriju, rezultate pojedinaca. Imali smo u Jugoslaviji velike igrače i svjetske prvake: Dolinar i Harangozo. Tako da taj moj dopisnički debi nije uspio.

To je bilo vrijeme kada smo napravili jedan primitivan sto za ping-pong, kako smo tada zvali tu igru. Bilo je nas nekolicina koji bi povremeno igrali. Loptice su bile veoma lošeg kvaliteta, rekete smo napravili od šper ploče, ali se ipak igralo. Šurlan je želio da tu igru popularišemo u Školi, ali ja nisam bio uspešan pisac.

Drugi moj rad je bio iz rata. Šurlan mi je predložio da napišem nešto iz mojeg ratnog iskustva. Poslije razmišljanja napisao sam o sukobu mog Prvog bataljona 13 Proleterske brigade sa Njemicima 6. januara 1944. godine kod sela Paklarevo u okolini Travnika. Sačuvao sam taj napis ispisanim tintom na četiri stranice malog bloka. I taj moj pismeni rad nije ugledao svjetlo dana u listu.

Tako su propali moji prvi počeci novinarskog rada.

Borbe had Paklava.

Praetorius 1964 goes wa-
terbird surveys in Belizean
limestone. To get birds in you're
head you look for water & open
country.

• Repartició de malària i
transmissió i resistència a
los medicaments en
el territori del Perú. Tratament
de la pell d'animals contra
malaria i se n'ha de
deixar més baixades les
prescripcions.

Reprezentați reprezentarea
în cadrul unei reprezentări
de matrice, unde înlocuiește
trio și jocuri ~~pentru~~ OB; îl
vor apăda și părțile care să nu
vea că. Vom prezenta o reprezen-
tare similară pe care să o vădă
OB și apoi să o vădă cu.

Gras! Un mediteranen hot
des je este urmare.
Spații și sună ceva
lumină și înțelește unele pos-
ibile proiecții.
Căciu! Pois! Dece se
reținute metri deasupra

Consequently, there are
various methods below
to do what is as
easy & safe as possible.

poor: hantverkspad i inten-
siiv main teht sa hantve-
tai il rouzela.

~~Preferenze~~ ~~preferenze~~ ~~preferenze~~ ~~preferenze~~ ~~preferenze~~ ~~preferenze~~

Săd se propună mai
specifice înseadă.
În cadrul evenimentelor
neprințabilelor situații arăzii
de la sfârșitul iunie și începutul
iulie sunt înscrise.

Mi văd în zăriu
recișor neapărat. Vă
merg la mătăsoră să am
prințul meu însă. Să călă
într-o naivitate de se
adăpostește în locuri
nuște și să devină lăzisim și
la ce văd. Văd că se vor
țârle de neapărat în cale
vicii și mătăsori ca uș
trei licei de pănoi și în

September 2nd 1968
The following are notes
on birds seen outside ab-
normal habitats (mainly
in woods near open fields).

Rezultatul rezolvării este
obiectiv și obiectivat.

Major portion of
the area is covered
with poor basic grass
with scattered trees. Examples

Potrivit Raspodata la-
teloranea din 10 decembrie
se vor da cele patru si unu
potrivit ~~pentru~~ ^{în}venind Ro-
mânia. Tinerii nu vor
lăsa în urmă prea multă
înțelegere și vor să
lăsa în urmă.

Neon djelevo su se po-
slacili po djelevnici;
tako je bio smrton
njeg se jošao maglo sa-
zbežavati da li idu i pos-
ljeti ili on vjeruje. Ta-
ko on oni uspešni do-
đu na svaki krovčiću
jame. Tako je bio mes-
at naš omis doček u mre-
mnu, pa mi rezervirajući
i pisanje tih dana. Tako
jedan doček je nepravoman
boljim i jedan od nas
dakle je upisao tko je
merto da bi održao
retorik. Isto čas održao
mo i mi vratiti se svim
osnovicima i grupama koje
ali u svakoj skupini
isto su se nepravom
položili, jer oni bili ne-
počesnici polaznici a
pri tom zabilježili. Te
grupe bili su na bos uvi-

l'île en menu qu'il
se soit.

ne s'po ne vei mărturisit
Reprezintă înghesul te pînă
că în milă îl sănătatea mărturisită
căci suntem sănătatea, sănătatea
căci suntem sănătatea, sănătatea
căci suntem sănătatea, sănătatea
căci suntem sănătatea, sănătatea
căci suntem sănătatea, sănătatea

Hoan Gi Cere Hoan
oddai me iu tien je iwa
zattion, minne bantit i
mitral jishi uatre foja
je one doogni uala pro
merita da l'otore e filo-
su uatu e tium ma-
ledos ieddeje protigji-
he na migeote potoswa-
to ko je sia solumentli
uspeh, per protivniq ome

Biće je bilo volo nešto
i posao, pozitivno i negativno
uspjeh je rezultat od posla
jer da može je pozitivni
poimati pre učenje
milogane može ja bude uči-
vati i pomagati.

Prijeđeli smo se u mje-
sedenje bliznici i činili
svaki razne promocije
koji su učinili
dove ne u početku
bolito. Velike djele istražuju-
ju u tehnici i mi podeliv-
ali se u kolome posla-
nju u mjesecu da član
polobitelja. Među njima koji
smaju posjetiti misiju.
Mi zadovoljni smo
zadovoljni sa novim na-
činom u prezentaciji
članova na održavali. Sami
tim je presečali grana
reprezentacija koja je bio
početkom rotanta.

Potom je bio dan kav-
tajem u pogledu na
naši i međugostje je mo-
gao dobiti. Videti da je
opravljeno. Da mi je put
presečen pozitivni
pobjeđio da se u golpri-
čama pobijeđe.

Uoči nju moje uspeh
je učinjeni pozitivni te-
žake učitale koji su mudi-
rane, no jedan moje ~~zadovoljstvo~~
i zanemljivo.

Na svakoj velikoj uspeh
jegu pozitivnu mogućnost
činili je pozitivni se kroz
moga posjeti, preteći put
kroz učiti bi, domaći
članovi, i time preseči,
moga obvezice u domaćim
članovima koje su bili u
potrebi.

Ivan Huić

Originalni zapis o zadatoj temi „Borba kod Paklareva“

Materijalno smo dosta dobro stajali. U našem 1 vodu 5 čete svi smo imali redovna mjeseca prima. Pitomci ili kako su nas zvali „vojni učenik“, primao je mjesecnu platu. Podoficiri i oficiri primali su po 2530 dinara platu i dodatak na školovanje od 126 dinara. To je u to vrijeme bila veoma solidna plata. Iako su nam za hranu oduzimali 400 dinara, imali smo dovoljno para za lične potrebe i provod prilikom izlaska u grad.

Dogovorili smo se da **osnujemo fond** za potrebe čišćenja, crtanja, i granja i sl. Mjesečno smo u taj fond uplaćivali od 40 do 60 dinara.

Sjećam se da smo kupovali farbu za podove u spavaoni i učioni, materijal za pisanje parola, zidnih novina i sl. Na primjer, loptica za ping-pong stajala je 50 dinara, a vrpcu za mašinu 20 dinara. Iz tog fonda pomagali smo pojedincu. Na primjer jedan drug dobio je 200 dinara prilikom odlaska u posjetu svojima kući itd.

U vodu je početkom nastave bilo 32 pitomca. U toku školovanja dvojica su upućena na školovanje u SSSR - Lučić Vladimir i Vujević Milutin, jedan je otpušten zbog bolesti, a dvojica isključena iz škole zbog učešća u toku rata u neprijateljskim formacijama – Svetozar Popović i Đorđe Savić.

U našem vodu se školovao i Albanac iz Albanske vojske Ferit Šerif.

Spisak ostalih:

1. Ivan Huić, zastavnik,
2. Branko Brajković, stariji vodnik,
3. Bogdan Radovanović, borac,
4. Pavić Đukić, zastavnik,
5. Milutin Velebit, zastavnik,
6. Dušan Sutura, vodnik.
7. Milutin Vijević, potporučnik,
8. Anton Pajnić, potporučnik,
9. Milivoj Stojčić, vodnik,
10. Ibrahim Nurkić, zastavnik,
11. Mustafa Ejupi, poručnik,
12. Dobrivoje Aranđelović, borac,
13. Vladimir Lučić, poručnik,
14. Đuro Vrbanac, borac,
15. Ivan Rabar, potporučnik,
16. Grujo Pavičević, potporučnik,
17. Ilija Čup, potporučnik,
18. Đorđe Savić, stariji vodnik,
19. Anđelko Mihić, borac,
20. Stevo Sever, potporučnik,
21. Pavle Knežević, zastavnik,
22. Radisav Stamenković,
23. Svetozar Popović, zastavnik,
24. Đuro Šenija, stariji vodnik,
25. Milorad Stojanović, potporučnik,
26. Mijo Mlačić, borac,
27. Ante Luketa, zastavnik,
28. Ferit Šerif, borac,
29. Radivoje Vujičić, zastavnik,
30. Topić Slavko, stariji vodnik,
31. Mirko Ibanović, zastavnik,
32. Petar Knežević, zastavnik.

Svečani završetak školovanja

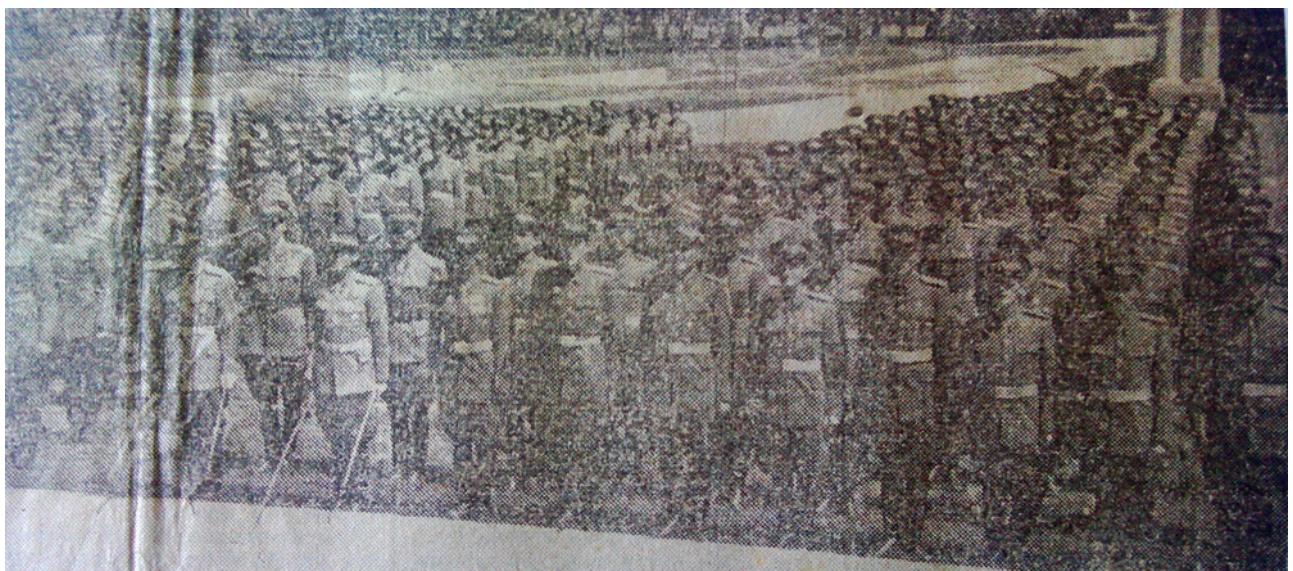
Pripreme za svečani završetak našeg školovanja vršene su nekoliko dana. Na platou kod velike sale postavljena je svečana bina, određena mjesta za postrojavanje završenih pitomaca, te prostor za svečani defile.

Na počasnoj tribini za vrijeme sviranja himne

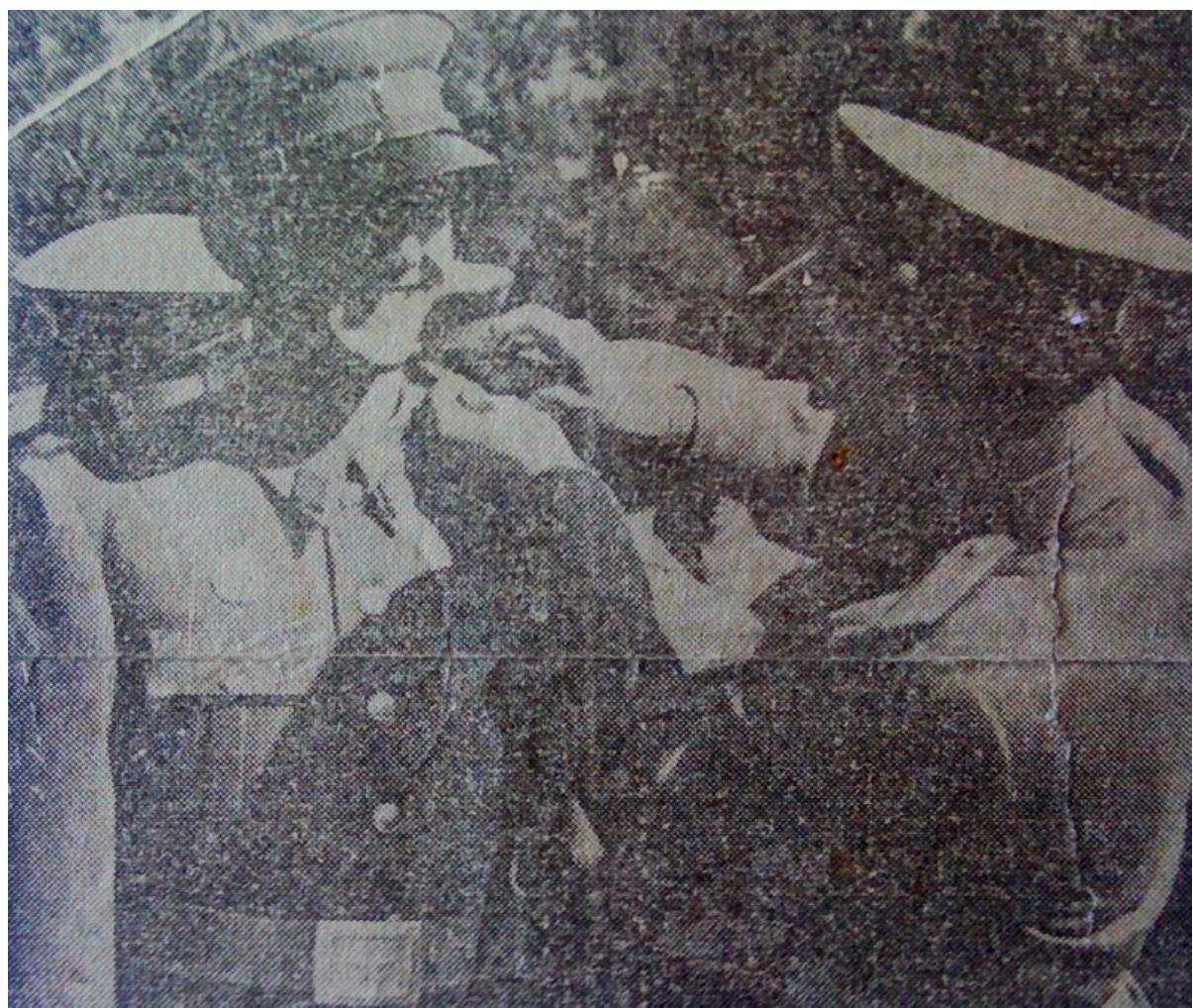
Znatno prije dolaska visokih predstavnika vlasti i vojske, mi smo zauzeli svoja mjesta za postrojavanje. Obukli smo nove uniforme. Uniforma se sastajala od šapke, bluze, šakšira, čizama. Čizme su bile od fine kože. Odijelo je bilo od poljskog vunenog sukna. Oznake čina još nismo stavili. Prvi puta smo dobili epolete. Epolete smo držali u džepu do čitanja naredbe o unapređenju.

Na binu su počeli pristizati zvaničnici. Kada je najavljen dolazak generala Ivana Gošnjaka Sekretara za narodnu odbranu, svirano je trubom mirno. U suret Gošnjaku izašao je general Savo Orović komandant Učilišta i predao mu raport. Zatim je Gošnjak izvršio smotru. Po završenoj smotri Gošnjak i Orović otišli su na binu gdje je već bio Dr Ivan Ribar predsjednik Prezidijuma Savezne skupštine.

Pitomci u stroju

Svečanost je počela u 8 časova. Na tribini su tada bili generallajtnat Savo Orović komandant Učilišta i potpukovnik Zvonko Grahek komesar Učilišta. Pročitane su naredbe o unapređenjima i poslije toga su pitomci, sada već aktivni oficiri, stavljali epolete.

Prve epolete

Igrom slučajnosti na toj slici stavljanja epoleta na rame bio sam ja. Ko mi stavlja epoletu ne znam. Zaboravio sam, mislim da je to bio Mustafa Ejupi, ali nisam siguran.

Na mojoj licu vidi se sva radost zbog završetka školovanja i uspjeha koje sam postigao tokom školovanja. Unapređen sam u čin potporučnika (tada drugi oficirski čin u JA).

Tačno u 10 časova počeo je glavni dio proslave. General Savo Orović predao je raport generalu Gošnjaku, koji je obišao postrojene pitomce, sada već oficire JA.

Izaslanik Vrhovnog komandanta general-lajtnant Ivan Gošnjak vrši smotru postrojenih pitomaca

Odmah zatim stigao je Dr Ivan Ribar. Na Bini su pored Ribara, Gošnjak, Orovića i Graheka bili: predsjednik Izvršnog narodnog odbora Beograda Ninko Petrović, generali Rudolf Primorac, Miloje Milojević i Ratko Martinović i još dosta drugih uzvanica.

Sve prisutne pozdravio je general Orović. U prigodnom govoru izneo je podatke o školovanju vojnih kadrova u bivšoj Jugoslaviji, o školovanju kadrova u našim vojnim školama. Pozvao je nove oficire da stečena znanja prenesu u jedinicama u kojima će biti na dužnosti. Govorio je o uzvišenom pozivu vojnog starešine i drugo.

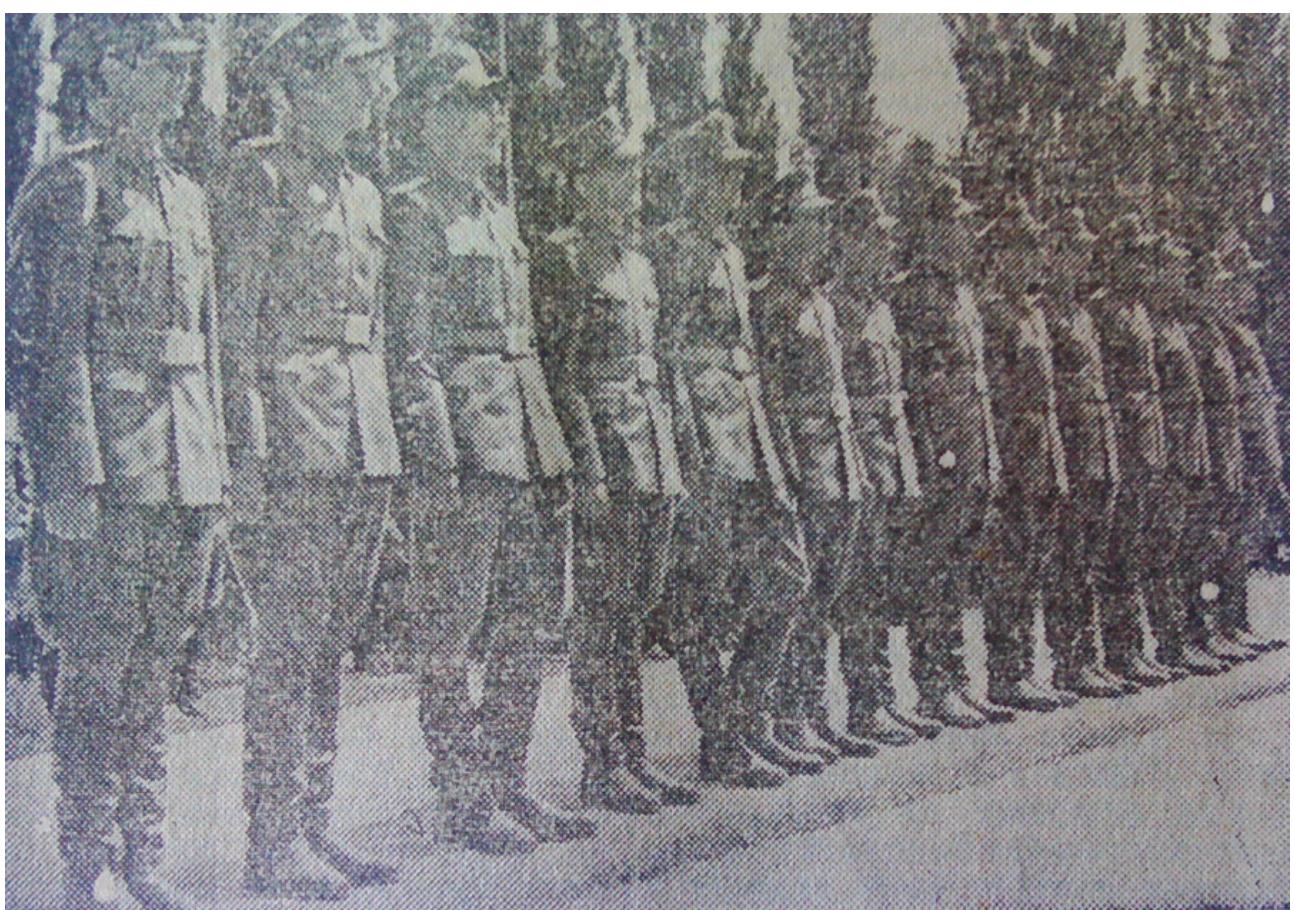
Poslije Orovića govorio je Ivan Gošnjak izaslanik Vrhovnog komandanta Tita. I on je govorio o zadacima i ulozi vojnog starešine, pozvao nove oficire da nastave tradicije Narodno oslobodilačke borbe i sve učine na podizanje odbrambene sposobnosti naše Armije.

Poslije Gošnjaka govor je održao Dr Ivan Ribar. I on je pozvao nove oficire da stečena znanja koriste u izgradnji naše Armije itd.

Potom su pozvani najbolji oficiri, njih petnaest, da izađu ispred stroja. To su bili **prvi Titovi pitomci** u našoj Armiji. Među njima bio sam i ja. Svakako da sam bio presretan što se nalazim među najboljima od preko hiljadu novo unapređenih oficira. Stajali smo mirno postrojeni ispred cijele škole. Bila je to velika stvar i ponos svakog od nas.

Taj dan je za mene bio nezaboravan. Osjećao sam se veoma ponosno. Bio sam presretan. U toku stajanja u tom stroju prolazili su mi kroz misli svi dani provedeni u toku ovih dviju školskih godina. Dani veoma napornog rada i učenja. I eto rezultat je tu. Veoma vidljivo je obilježen našim stajanjem ispred stroja i potom odlazak na tribinu da primimo lične čestitke najodgovornijih ljudi države i vojske.

Išli smo jedan po jedan. Kada je došao na mene red, sav uzbuden popeo sam se malim stepenicama na tribinu. Prvi mi je čestitao Dr Ribar. Ja sam uzbuden zastao i čekao da mi on nešto kaže, ali on me je snažno povukao rukom i dao mi do znanja da idem naprijed. Poslije njega ruku mi je pružio Gošnjak, pa Orović, i tako se završila i ta poslednja obaveza koju sam imao kao pitomac škole.

*Titovi pitomci počev od prvog po rangu Milana Kavgića, pa redom: Simo Papić,
Stjepan Kezić, Branko Rakočević, Božidar Vučurović, Dobrivoje Milovanović,
Sredoje Cucić, Mina Mišadiju, Miladin Zečević, Joso Božić,
Miro Sekulić, Nikola Ciganović, Ivan Huić, Radovan Dubljević i Milan Vico*

Cjelokupna jugoslovenska štampa posvetila je veliku pažnju tom događaju. Objavljene su velike reportaže sa fotografijama o tom činu.

Petnaest najboljih pitomaca koji su dobili počasni naziv „Titovi pitomci“

Druga slika prikazuje Titove pitomce slikane sa obratne strane. Na tim slikama nema petnaestog po rangu Jovano Vico. Zašto on nije bio na svečanosti ne znam. Na toj slici ja sam drugi po redu. Malo sam nagnut naprijed. Na grudima se vide moja dva ordena za hrabrost. Slika nije baš najjasnija jer je prošlo mnogo godina od njenog izlaska u novinama („Borbi“). Toga dana pored ukaza o unapređenju i veliki broj pitomaca dobio je odlikovanje Orden zasluge za narod.

Po završetku svečanosti izvršeno je defile novo unapređenih oficira. Na slici se vidi jedan dio oficira sa sabljama. To su bili komandanti bataljona i komandiri i komesari.

Postrojena su bila tri bataljona. Prvi i drugi bataljon završili su školovanje. Prvi bataljon, odnosno pitomci tog bataljona bili su na školovanju od 1944. godine u jesen. Pripadnici našeg i trećeg bataljona od oktobra 1945. godine.

Treći bataljon koje su sačinjavali omladinci koji nisu bili učesnici rata produžio je školovanje i treću godinu nastavio u Kragujevcu.

Defile svršenih pitomaca na završetku svečanosti

Svečanim defileom završena je ova svečanost. Po dolasku u kasarnu bučno smo proslavljali kraj školovanja. Uzeli objave i stvari, te krenuli svak na svoju stranu, na bezbrižan godišnji odmor.

GODIŠNJI ODMOR PO ZAVRŠETKU ŠKOLOVANJA 1947. GODINE sa sjećanjima na neke događaje iz ratnog i predratnog Zagreba

Poslije razduživanja drugog dana po ceremoniji završetka školovanja Prve klase oficira JNA razdužili smo se opremom, pozdravili, dobili dokumenta i zauvijek napustili kasarnu u Topčideru. Sve je zaboravljeno: prva godina gotovo izoliranja u kasarni, druga godina raznih vježbi i završna treća godina. Dve školske godine kao da nikad nisu postojale. Misli su bile okrenute prvo odmoru, a tek poslije novoj dužnosti.

Do polaska voza lutali smo Beogradom. Posjetio sam Vinkovića, Ohnjece i kasno uveče ukrcali smo se u kupee. Bilo nas je mnogo. Jedni su putovali za Bosnu, drugi za Hrvatsku i treći za Sloveniju.

Bili smo bučni. Pjevalo se, pričalo sve do kasno u noć. Pred jutro smo počeli dremati.

Voz je stigao oko osam časova u Zagreb. Uzeo sam ono malo prtljaga i brzo izašao iz zgrade Kolodvora. Ukrcao sam se na tramvaj broj 14 koji je vozio prema Medvešćaku. Brzo smo stigli do stanice na početku Mrdvešćaka. To je stanica na kojoj sam se stotinu puta iskrcao trokom boravka u Zagrebu prije odlaska u partizane.

Tokom vožnje promatrao sam ljudi u Draškovićevoj, Medvešćaku. Činilo mi se kao da se ništa nije izmijenilo od mog odlaska u partizane prije pet godina. Ljudi su neki užurbano, neki polako se kretali ulicom. Nikoga poznatog nisam primijetio.

Od stanice do našeg stana u **Novoj Vesi broj 4** ima oko dvestotine metara. Brzo sam stigao na ulazna vrata dvorišta. Ušao sam u radionu. Bio je radni dan. Radnici su obavljali svoje uobičajene poslove. Ostalo je nešto starih radnika, neki su napustili posao i otišli u druga preduzeća.

Milči je pored zgrade radione podigao baraku u koje je smjestio stolarske mašine.

Pozdravio sam se sa starim radnicima: Kompasijem, Severom, Željkom i drugima.

Na spratu su me već svi čekali. Vidjeli su kroz prozor da sam ušao u dvorište. Milan, mama, omama, otata, Boro, Bibi. Srdačno su me dočekali. Bio sam sav rastrzan.

Poslije doručka otišao sam na **Kraljevec**. Išao sam uobičajenim putem: dio Tkalčićeve, Sto stuba, kroz Demetrovu, pa kroz prolaz pored Etnografskog muzeja u Tuškanac, Tuškancem do Kraljevca.

Prvo sam svratio kod Lacija. On je stanovao na broju 8a. Kod kuće je bila Berta sa Krešom i Tanjom. Poslije kraćeg zadržavanja otišao sam do Ruže. Ona je s djecom stanovala na broju 19. Dobila je lijepi dvosobni stan u prizemlju. Kod kuće su bili Vlado, Ružica i mali Čedo.

Potom sam otišao do Bake na broju 30. Stara kuća bila je gotovo ruševina. Baka je stanovala u staroj sobi prema cesti. Ostale sobe bile su ruinirane, van upotrebe.

Ruža je radila u prodavnici mljeka u zgradbi br. 8a. Djeca su polazila u školu.

Odmor je počeo veoma lijepo. Imao sam **susrete sa omladinom Kraljevca**. Umislio sam da vršim uticaj na mlade.

U jeku je bila **radna akcija na izgradnji puta Bratstva i jedinstva**. Iz svih naselja išlo se određenim danom na akciju. Kada je bio red na Kraljevcu, išao sam i ja. Glavni organizatori bili su Mikulić i Ruža. Išlo se pješice. Radili bi cijelo popodne.

Jednog dana sreo sam sam na Trgu republike moju **profesoricu Kalođeru**. Ona je bila visoki funkcijonер u Ministarstvu prosvjete. Rekao sam joj da sam završio vojnu školu i da sam bio bolji đak nego u građanskoj školi. Čestitala mi je na uspjehu.

Sreo sam je ponovno nakon nekoliko godina u tramvaju. Javio sam joj se, ali vidjelo se da me izbjegava. Bio sam u civilu. Nosio sam kožni kaput. Bilo je to vrijeme poslije sukoba KPJ i Sovjetskog saveza tzv. informbirovsko vrijeme. Možda je mislila da sam izbačen iz vojske, jer sam bio u civilu, a oficiri tada nisu smjeli ići bez uniforme. Bilo je zlo vrijeme kada se svakog bojao. Poslije toga nikada se nismo sreli. Profesorica Kalođera bila je predratni komunista.

Moj prvi odmor po završetku školovanja bio je ispunjen velikom aktivnošću. Pored odlaska na radnu akciju, bio sam na proslavi Dana ustanka kod Siska, izletu u Samobor, odmoru u Tuhejskim toplicama i drugo.

Gradska organizacija boraca organizovala je odlazak na **proslavu Dana ustanka kod Siska**. Odlazak je bio organizovan po ulicama i sl. Iz Kraljevca smo rano ujutro krenuli kamionom. Bilo nas je oko tridesetak. Vođa puta bio je Mikulić, naš susjed koji je stanovao u novoj kući na broju 1. u prizemlju. Živio je zajedno sa sinom Hugom i njegovom ženom. Hugo je bio rezervni oficir i nalazio se još u nekoj jedinici van Zagreba. Hugo je imao vrlo lijepu ženu, koja je bila u prvim mjesecima trudnoće.

Na mjesto proslave stigli smo oko devet časova ujutro. Prvo je organizovan skup svih prisutnih na kojem je govorio **Mika Šmiljak**, tada sekretar Komiteta KPJ za Zagreb, inače učesnik tih događaja 1941. godine.

Po završenom mitingu svaka grupa za sebe je tražila zabavu.

Iznenadio sam se kada sam ugledao moju ratnu drugaricu **Olgu Stevanović**. Olga je bila medicinska sestra u toku rata u Medicinskom bataljonu Prve armije. Moje godište. Sreli smo se jednom u Beogradu, gdje je ona rođena i nastavila školovanje u školi za medicinske sestre - babice. Kratko smo se zadržali u razgovoru. Ona je tu bila zajedno sa suprugom, također mojim ratnim drugom **Hamdijem**. Hamdija je bio delegat voda kada sam ja došao u partizane u Trinaestu proletersku brigadu. Po odlasku u Bosnu, on je ostao u Hrvatskoj, te se trokom rata više nismo sreli. Ni tu na proslavi se nismo vidjeli. On je bio sa svojim ratnim drugovima, te se nismo sreli.

Kasno popodne vratili smo se u Zagreb.

Jedne nedelje išao sam sa Ružom i njenom djecom na **izlet u Samobor**. Tu sam sreo **Tanju Sladović**, kćerku Vladinog druga Nikole – Dugog. Tanju sam viđao u toku rata kao djevojčicu koja je preko Tuškanca ispod haljine nosila u više navrata propagandni materijal za Vladu. Bio je to veoma opasan posao. No ona kao djevojčica nije izazivala sumnju kod mnogobrojnih policajaca i agenata koji su vrvili u Tuškancu koji je bio sjedište najviših ustaških rukovodilaca. **Ante Pavelić** je tu imao svoju rezidenciju. Uzeo je veliku vilu od **Jevreja Marića**. Pored vile bio je kompleks srednjoškolskih teniskih terena, koje je pretvoreno u parking za vozila obezbjeđenja. Taj kompleks nije poslije rata obnovljen.

Tanja je bila jedna od rukovodilaca omladinske organizacije u Zagrebu. Njen otac **Nikola Sladović** bio je tada sekretar Okružnog komiteta KPJ za Zagreb. Taj Komitet objedinjavao je rad partijske organizacije u mjestima izvan Zagreba, a Gradski komitet je rukovodio zagrebačkom partijskom organizacijom. Nikola je tokom prvih godina rata bio član Zagrebačkog partijskog Komiteta. Imao je ilegalno ime **Dugi**. Snimljen je i film gdje je glavni lik igrao njega.

Nikola je kasnije bio pomoćnik nekog Ministarstva Vlade Hrvatske. Za vrijeme Informbiroa, kako je on rekao, neko ga je prijavio da je za Rezoluciju IB. Smijenjen je sa svih dužnosti, izbačen iz KPJ. Da li je bio zatvaran, ne znam. Poslije toga više se nije bavio politikom. Imao je ženu Slovenku.

Tanja i njene drugarice organizovale su **izlet u Samobor**. Da li sam ja slučajno ili ne pozvan na taj izlet ne znam. Tu smo obnovili poznanstvo iz dječjih dana koje ni tada nije bilo veliko. Sve je tada bilo organizovano. Malo je bilo aktivnosti individualaca. Tanja je vodila neko takmičenje na izletu u trčanju, skokovima i sl. Mene to nije mnogo interesiralo.

U Samobor smo doputovali „Samoborčekom“. Mali vlak koji je saobraćao na relaciji Zagreb – Samobor.

Tanja me je pozvala da je posjetim. Komitet omladine nalazio se iznad stana koji su imali u jednoj kući na početku Ribnjaka. To je bila dvospratna mala kuća u ulici odmah na početku Ribnjaka desno.

Bio sam jedno vrijeme kod Tanje. Tu je bilo dosta mladih ljudi. Po izlasku iz službenih prostorija, pred kućom sam sreo **Nikolu**. Izgleda da on mene nije poznao. Odzdravio mi je i nismo razgovarali.

Zadnji puta smo se vidjeli početkom **1942.** godine u tramvaju. On je tada bio ilegalac. Uspio je pobjeći iz stana koji su tada imali na Rokovom perivoju. Iako je taj kraj vrvio od policajaca, Nikola je po dolasku policije iskočio kroz prozor, sakrio se u parku i spasio se. Još je jedno vrijeme bio u Zagrebu. Ja sam ušao u tramvaj broj 1 na Britanskom trgu. On je sjedio. Prošao sam pored njega. Nisam mu se javio. On me je samo pogledao i to je bilo sve. Na Jelačićevom placu on je izašao i više ga do te **1947.** godine nisam video.

Poslije rata saznao sam da je bio visoki funkcijonер u partijskoj organizaciji u okolini Zagreba. Danas mi je žao što nikada s njim nisam razgovarao, jer bi mi on mogao mnogo toga reći o aktivnosti ujaka Vlade.

Bio sam na odmoru **u Tuheljskim toplicama** desetak dana. Boro, Tomica i ja otišli smo na odmor u Tuheljske toplice kod Omame, koja je tada držala mali pansion pored glavnog bazena.

Omama je počela graditi taj pansion **1938.** godine. U stvari, zemljište i mali hotel pod imenom „**Kresnik**“ gradilo se sredstvima Milana i mame, a uknjženo je ime Terezije Kresnik. Šuma, voćnjak, dvorište imalo je 3.349 hvati, kuća i dvorište 403 hvati. Na žalost, sve je to nacionalizovano **7. svibnja 1948.** godine.

Do Tuheljskih toplica putovalo se autobusom za Klanjec ili Pregradu. Od stanice na glavnoj cesti, tada makadamskoj, odvajao se put za Tuheljske toplice. Od Zagreba putovalo se oko dva sata. Usput bi autobus se zaustavljao u Podsusedu i dugim mjestima usput.

Putovanje se brzo završilo. Veselo uz priču i šalu krenuli smo pješice do Toplica. Ništa posebno se nije promijenilo od zadnjeg mog boravka od 1942. godine. Prošli smo pored mlina i brzo stigli do našeg hotela.

U hotelu je bilo nekoliko gostiju. Iznenadenje bilo je odsustvo Otate, kojeg su dan ranije odveli u zatvor u Klanjec. Otata je od nekog seljaka kupio par kilograma mesa. Neko ga je prijavio i došao je milicioner i odveo u Klanjec.

U to vrijeme nije bilo slobodne prodaje životnih namirnica. Sva hrana i osnove potrepštine, bile su na točkice – karte. Svaki građanin dobio je određenu količinu točkica. To je bilo podeljeno po kategorijama. Radnici su imala „R“ kartu i još neke kategorije kao vojna lica. Na osnovu toga kupovala se hrana i tekstil. To je bilo doba nemaštine. Neko je živio dosta loše.

Kresnici su u Tuheljskim smatrani kapitalistima i pratio se svaki njihov postupak.

Krenuli smo ujutro u Klanjec. Išli smo Omama, Boro i ja. Otata je na sreću bio već pušten. Sjedio je pred jednom gostionicom. Bio je tužan, uvrijedjen. Pozdravio se s nama i prvim autobusom krenuli smo kući.

Moj boravak u Toplicama bio je lijep. Kupali smo se gotovo cijeli dan u bazenu Toplica. Šetali bi kroz selo. Odmor je brzo prošao i vratili smo se u Zagreb.

Za vrijeme boravka u Toplicama, nisam imao interesa da se javljam nekadašnjim poznanicima.

U selu je živio **Pilica** moj drug iz Brigade, nekada radnik u našoj radioni. Njegovo selo bilo je nešto udaljeno od Toplica u brdu, te nisam imao volje da ga tamo tražim.

Mlinarev sin mi je bio dobar prijatelj, ali njegovog oca su uhapsili zbog ubistva u toku rata susjeda, koji je bio član HSS u Toplicama. To je bio naočit, veoma ugledan seljak.

U Toplicama sam bio samo na par časova sa Borenom oko **pedesetih godina**.

Sada imamo tamo nešto zemlje, ali ona je gotovo neupotrebljiva, jer je taj dio proglašen zelenom zonom.

Vratili smo se u Zagreb.

U to vrijeme dosta sam se zbližio sa **Milanom**, mojih očuhom. Naši odnosi tokom mog djetinjstva, bili su dosta hladni. Kada sam počeo raditi u našoj radioni, ni tada nije bio prema meni posebno blizak. Povjerio mi je rukovanje sa aparatom za lakiranje namještaja.

Ponekad bi otišli zajedno u jedan restoran u Draškovićevoj ulici. To je bio lokal gdje je Milan često odlazio. Tu je imao sastanke sa poslovnim partnerima. Uveče je restoran bio neka vrsta polu-bar, koji je radio do kasno u noć. U baru je svirao jedan bračni par. Žena na klaviru, a muž na harmonici.

U tom restoranu Milan je upoznao jednog kapetana, Dalmatinca. Zvao se **Cvitković**. Bio je oficir bezbednosti u nekoj zagrebačkoj jedinici. Upoznao sam Milana sa načelnikom Doma JNA u Zagrebu **Ivanom Lešerom**, mojim ratnim drugom. Lešer je bio komesar mog bataljona pred kraj rata. Milan se s njima sprijateljio i često je odlazio u jutarnjim časovima u Dom JNA u Zvonimirovoj ulici.

Jednog dana pozvao nas je Cvitković na večeru kod svoje kuće. S nama je bio i jedan Milanov prijatelj.

Cvitković je stanovao na kraj Tuškanca u jednoj vili na prvom spratu.

Milan i njegovi prijatelji donijeli su cvijeće. Cvitković je imao ženu Slovenku. Nisu imali djece. Za vrijeme i poslije večere dosta se pilo. Milan, njegov prijatelj i Cvitković su dosta popili. Cvitković je postao nezgodan. Bio je ljubomoran na ženu. Počeo joj je prigovarati, te vrijeđati. Stvorena je mučna situacija. Umalo je došlo do fizičkog obračuna sa domaćinom. Milan me pitao: „kaj misliš da ga vudrem, hoću li“. Rekao sam da nema smisla. Ja sam jedini bio trijezan i smirivao situaciju. Došli smo taksijem. Taksi je došao po nas i mi smo krenuli kući.

Drugi dan Milan je prepričavao što se desilo na večeri i stalno ponavljao kako su se svi napili sem Ivice. „Nije mi jasno“, rekao je, „kako Ivica nije bio pijan. Pio je kao i mi svi, a ostao trijezan“. U stvari ja nisam pio skoro ništa. Možda u toku večeri da sam popio oko dva tri deci vina, ali oni su mislili da ja pijem koliko i oni.

Prisustvovao sam i nekim sastancima mještana. To su bili uobičajeni sastanci organizacije Narodnog fronta – kasnije Socijalističkog saveza. Svi smo te sastanke veoma uvažavali. Smatrali smo ih od životnog značaja za ljudе. Danas kada se toga sjetim, vidim da je to bilo obično traćenje vremena.

Odmor je završio i krenuo sam u Šibenik, odnosno prvo u Split, pa na dužnost u Brigadu mornaričke pješadije u Šibenik.